NICOLAE MORARU şi AUREL BARANGA

COMUNIŞTII

Piesă în trei acte (7 tablouri)

PERSONAGIILE

(în ordinea intrării în scenă)

ECATERINA BUZNEA
MARIA BUZNEA
MIHAI BUZNEA *(soţul Mariei şi fiul Ecaterinei)*
SANDA *(fiica Mariei şi a lui Mihai Buznea)*
DAN TOMESCU
MIRCEA BUZNEA *(fiul Mariei şi al lui Mihai Buznea)*
VIRGIL PREDA
ADRIAN URZICEANU
HRISTACHE SPĂLAŢELU
COPOIU
TREI AGENŢI
NAE ZABALON
UN OM DE SERVICIU
FATA CU ZIARELE
BĂIATUL CU CAFELELE
MITICĂ PLEŞA
EUGEN FLOROIU
C. N. MOLIN
B. BICIULESCU-BICIU
SERGIU MANOLESCU
AL. IONESCU-ROŞIORI
ŞERBAN COMAN
ION PANDELAŞ
CONSTANTIN OANĂ
TACHE LEAHU
STERU STERIADE
PUIU GHEORGHIAN
DACTILOGRAFA
TUDOR TOMESCU *(tatăl lui Dan Tomescu)*
IOANA GHEORGHE *(soţia lui Preda)*
VINTILĂ VOICU
GHEORGHE OPROIU
PRIMUL PAGINATOR
SANDU
AL DOILEA PAGINATOR
AL TREILEA PAGINATOR
AL PATRULEA PAGINATOR
LUNGU MATEI
AL CINCILEA PAGINATOR
VASILE TUDORAN
MARIN VICTOR
SERGENŢI DE STRADĂ ŞI AGENŢI IN CIVIL
AGENTUL RUNCU
GREFIERUL
PRIMUL AVOCAT
PREŞEDINTELE
AL DOILEA AVOCAT
COMISARUL REGAL
AL TREILEA AVOCAT
AL PATRULEA AVOCAT
UN REDACTOR
AL DOILEA REDACTOR
PRIMUL, AL DOILEA ŞI AL TREILEA CORESPONDENT STRAIN
ŞTEFAN DUMITRESCU
VASILE IONIŢĂ
PETRE ŞTEFĂNESCU
ION MEREUŢĂ
UŞIERUL
OAMENI DIN PUBLIC
GARDĂ MILITARĂ.

Acţiunea se petrece la Bucureşti, în anii 1937—1938.

ACTUL I

Tabloul I

(Scena reprezintă o cameră din casa mecanicului ceferist Mihai Buznea. O odaie modestă peste care trece mâna plină de grijă a gospodinei. In fund o marchiză dând în curte. O uşă în dreapta şi una în stânga, spre bucătărie. In stânga, fund, un divan acoperit cu o scoarţă. Deasupra divanului câteva rafturi cu cărţi. In dreapta, fund, un bufet bătrânesc cu două uşi de sticlă perdeluite. Pe masa de mărmoră a bufetului, coşul cu pâine. Masa rotundă din mijloc, înconjurată de şase scaune, şi bufetul arată că încăperea serveşte şi drept cameră de mâncare. O glastră ieftină, un tablou litografic, un aparat de radio simplu — prinde numai Bucureştiul — şi câteva fotografii ale familiei complectează aspectul acestei camere în care locuesc oameni ce muncesc greu şi trăiesc şi mai greu. E ora şase seara. Se întunecă).

BĂTRÂNA: Nici nu se ştie dacă mai scapă. *(Pauză)* Coastele rupte.. dinţii scoşi. Nu mai e ăsta om. *(Pauză)* Eu i-am spus maică-sii, nu-i nici o săptămână: „mai adună-l şi tu de pe stradă, Anico... Nu-l mai lăsa să umble... că vezi ce vremuri trăim". Uite c'a ajuns la vorbele mele...

MARIA: Păi, ce vină are el, mamă? Dacă l-au prins şi l-au bătut ca pe hoţii de cai... dacă l-au schingiuit?

BĂTRÂNA: Bine că nu-i fii-tu să te asculte... s'auză cum le dai apă la moară...

MARIA: Că dela mine aşteaptă el curaj...

BĂTRÂNA: D'aia ai să păţeşti şi tu ca Anica, s'ajungi să-l culegi de prin spital. Ori, dela morgă, doamne fereşte.

MARIA: Taci, mamă, ce vorbeşti... *(Pauză)* Mircea îşi vede de treaba lui, munceşte...

BĂTRÂNA: Nu-i nici săptămâna de când l-a'ngropat pe Vasile Voiculeţ. El nu-şi vedea de treabă? Nu muncea?

MARIA: Şi ce vină avea bietul om? Ce vină avea, mamă, dacă l-au prins bandiţii şi l-au căsăpit? „Umbli pe la sindicate, ai?" şi dă-i cu ranga... Am vorbit cu văduva. Au chemat-o la poliţie. — „Spune cum s'a întâmplat că erai lângă el". — „Eram lângă liceul Lazăr când l-au înhăţat..." „Păi dece tocmai pe el?" — „Ziceau că-l ştiu că vorbeşte pe la sindicate". — „Aha, zi comunist"... Au scuipat-o în faţă şi-au dat-o afară. *(Pauză)*

BĂTRÂNA: D'aia să ai grijă, Mario. Tu să-i dăscăleşti; ai uitat ce a fost acum patru ani?

MARIA: N'am uitat, mamă...

BĂTRÂNA: Zac oameni în pământ... prin puşcării... Când îl văd pe Mihai că deschide uşa, mi se luminează viaţa: atâta copil mi-a rămas.

MARIA: *(înseninându-se)* Şi ăştia ai mei, băiatu, fata, nu-s tot ai dumitale, nu tot dumneata i-ai crescut?

BĂTRÂNA: *(sburlindu-se)* Da' stă să m'asculte? Barem, fii-tu, e un obraznic de n'are pereche. Nici nu-i mai vorbesc. Ii zic azi dimineaţă: „mai scrieţi maică la gazetă, acolo, unde munceşti tu, mai scrieţi de scumpetea asta care ne omoară". Zice: „Lasă ma'mare că-ţi trimit un reporter să-ţi ia un..." cum se zice... un inter...

MARIA: Un interview, mamă...

BĂTRÂNA : Aşa. Chiar aşa zicea. Păi bine, d'aia l-am ţinut în braţe?

MARIA : *(întunecându-se din nou)* Că dac'o să se scrie la gazetă, gata :se ieftineşte viaţa?... Ia gazeta mamă şi citeşte.Te-ai mai uitat prin ea? *(răsfoind gazeta)* Scrie, mamă, scrie, la gazetă : c'a plecat regele la vânătoare... că s'a deschis un hotel mare la Constanţa, cu telefon, radio şi apă caldă în fiecare cameră... că ultima montare a revistei de la Cărăbuş a costat trei milioane...

BĂTRÂNA : Păi, dece nu scrie cu ce lefuri trăim noi? Dece nu scrie de mine, că mi-a robit omul, patruzeci şi trei de ani la chefere, şi iau optsuteşaptezeci de lei pensie? De pensie de ce nu scrie?

MARIA : Ba scrie şi de pensie, mamă..

BATRANA : Scrie?

MARIA : Scrie că la Casa Centrală a Pensiilor s'a descoperit o fraudă de cincizeci de milioane... şi că cei doi directori au fost puşi în libertate pe cauţiune... morală...

BATRANA : Şi oamenii noştri putrezesc prin ocne.

MARIA : Lasă, mamă, că nici mult n'o să mai dureze aşa.

BATRANA : La fel ai zis şi acù patru ani. Şi mi-au umflat băiatu' şi l-au ţinut un an de zile...

MARIA : Stau unii şi astăzi.

BATRANA : Vezi să nu intre iar. Că numai tu eşti de vină. Dacă se gândea că are nevastă şi casă şi copii şi greutăţi, îşi vedea de rostul lui... Fii şi tu mai tare, Marie, să te asculte... Pe unde umblă? Dela trei a lăsat lucrul.

MARIA : E şapte?

BATRANA : Dacă nu mai mult. Stai că ştim numa'decât. *(Dă drumul la radio. Vocea crainicului anunţă: „Ascultaţi conferinţa domnului comandor Vasile Clejan : „Bombardament asupra Madridului". (Scurtă pauză, apoi se aude vocea conferenţiarului) „Capitala republicanilor spanioli este necontenit bombardată de avioanele franchiste. După atacurile de pe frontul Jarama, după asaltul împotriva poziţiilor guvernamentale dela San Martin de la Vega, aviaţia naţionalistă a luat sub un foc necruţător Madridul. Vom înfăţişa ascultătorilor noştri...")*

MARIA : Inchide-l, mamă... E opt. *(Pauză)* O fi pe la sindicat...

BATRANA : *(speriată)* Să nu se fi întâmplat ceva, doamne...

MARIA : *(o priveşte mută, întrebătoare).*

BATRANA : A trecut adineauri Marin Sudui... Zicea că azi noapte...

MARIA : Ştiu, mamă, ştiu.

BATRANA : Trăzni-i-ar dumnezeu de golani. Au prăpădit sediu'?

MARIA : N'au ajuns ei, că i-au pus ai noştri pe fugă. Da' când au venit agenţii, tot p'ai noştri i-au anchetat: „de ce nu lăsaţi băieţii în pace?"

BĂTRÂNA : ...„Băieţi"... cu pistoale... Nu i-ar mai răbda pământu'. Că nu-i mai pune poliţia odată cu botu' pe labe. *(Pauză)* Ce stai?

MARIA : Ce vrei să fac, mamă?

BATRANA : Ia o broboadă pe tine să ieşim p'afară, poate auzim ce e... Hai, ce stai?

MARIA : Unde să mergem, mamă? Taci, că parcă auz paşi...

BATRANA : El e!*(S'a luminat toată)* Că eu după paşi îl cunosc. Acù, parcă văz *(în timp ce se deschide uşa şi intră Mihai)* că nu-i spui nimic... Şi dacă deschid eu gura, mă luaţi amândoi la refec...

MIHAI: *(e vesel, aduce câteva pachete)* Ei, da' ce e? Ce s'a întâmplat? *(O clipă de linişte).*

MARIA: Nimic, Mihai... nimic. Era mama îngrijată că întârzii.

MIHAI: *(privind-o cu tandreţe)* Mama? Ori, tu?

BATRANA: *(sărind)* Ba eu!

MIHAI: *(blând, mereu bine dispus)* Cum aşa, mămucă? Ce, e prima dată că întârzii?

MARIA: Da' zicea... ş'avea dreptate. Nu-s vremuri liniştite.

MIHAI: Nu-s, Marie, nu-s. *(După o pauză)* Dar când au fost pentru noi vremuri liniştite? Ai avut dumneata vreodată linişte, mămucă? Spune-mi mie drept, că ne cunoaştem. Ori tu, Marie...

MARIA: Ce s'aude prin oraş?

MIHAI: E bine, Marie, e bine! Unde-s copiii?

MARIA: N'au venit.

MIHAI: E foarte bine, Mario. *(Pauză)* Sunt viteji banditii când vin ei patruzeci şi sar pe doi oameni fără apărare. Au curaj atunci... Sunt voinici când vin să ne devasteze nouă sediile, şi-i păzeşte poliţia prin ganguri, dar... *(Pauză).*

MARIA: A fost ceva prin oraş, Mihai?

MIHAI: *(plin de zâmbet, de lumină şi de mulţumire)* Nu. Ce să fie?

MARIA: Mi-e, că n'a venit Mircea.

MIHAI: Ei, s'o fi luat şi el cu vreo fată...

BATRANA: Vezi? Vezi, cum îl creşte?

MIHAI: N'ai grijă, mămucă, n'ai grijă: creşte bine băiatu'. M'am văzut cu nea Oană dela tipografi. Zice: „Al tău e băiatu' care lucrează la mine la paginaţie?" — Ţi-a făcut vreo poznă? — „Băiat bun. De nădejde". Ia desfă tu pachetele, Marie... Am mai luat de-ale gurii. Hai, mămucă, arată-ţi meşteşugu'... Cum o veni Sanda şi băiatu', să nu aşteptăm cu masa. *(Se apropie de radio)* Ce-i cu el, nu cântă? Să cânte, Marie, să cânte că sunt vesel. *(Intoarce butonul).*

MARIA: Ce ţi-o fi venit...

MIHAI: N'am dreptu' să fiu şi eu vesel odată? Acasă, lângă nevastă şi copii, lângă bătrânica mea... Ce-i mămucă, ce te uiţi urît la mine?... Ai, râzi, mămucă, râzi... N'au intrat zilele 'n sac, mămucă... N'au intrat.

MARIA: Să punem masa, mamă. *(Bătrâna şi Maria incep să trebăluiască prin odaie).*

MIHAI: Iar eu o să trec alături să mă spăl, să mă'mbrac...

MARIA: *(îngândurată, neliniştită)* Pleci undeva?...

MIHAI: Nu plec, Mario... unde să plec?

MARIA: Să nu pleci.

MIHAI: Astă seară o să stăm toţi împreună, şi după masă...

(La radio se anunţă: „Dăm calendarul zilei de mâine: şaptesprezece Octombrie 1937. Calendar ortodox: Mucenicul Loghin Sutaşul. Catolic: sfânta Edwiga. Soarele răsare la orele şase şi treizecişitrei minute şi apune la şaptesprezece şi douăzecişitrei minute. Va fi o zi însorită"... Mihai închide aparatul).

MIHAI: Şi totul va fi bine... Când vin copiii, să mă chemi. *(Iese. Femeile pun masa. Bătrâna iese la bucătărie. Intră Sanda şi Dan)*

SANDA: Bună seara, mamă... tata a venit?...

MARIA: A venit. Dar ce e?

SANDA : Nimic. Am întrebat şi eu aşa. Unde e?
MARIA : Dincolo.
DAN : Slavă domnului..
MARIA : Dar ce s'a întâmplat?
SANDA : Nimica, mamă... Am făcut o prinsoare cu Dan. Eu spuneam că nu-i acasă... el spunea că... Şi a câştigat el...
MARIA : Să vină Mircea, şi ne-aşezăm la masă... Dan mănâncă la noi, nu?
SANDA : Sigur, mamă, mai întrebi? *(Maria iese).*
DAN : Acum vrând, nevrând, trebue să rămân.
SANDA : Nu-ţi face plăcere? Eu credeam...
DAN : Ce tot vorbeşti, dar sunt de noapte la redacţie. Şi abia dela zece în sus începe să curgă materialul. Am vrut numai să ştiu că taică-tu-i acasă. Să plec liniştit.
SANDA : Arăta frumos oraşul astăzi... Să ştie brutele astea că n'o să-şi mai facă multă vreme de cap...
DAN : Pasiune politică?
SANDA : Nu. Dar au întrecut orice măsură. Am asistat acum câteva zile la o mascaradă de-a lor. Treceam întâmplător pe lângă piaţa de flori, aveam curs la Institutul medico-legal. Am văzut o procesiune cu icoane şi sutane. Iar la morgă pe tipsie, zăceau două trupuri. Un bătrân, şi un copil aproape... *(Pauză)* Nu, arăta frumos oraşul astăzi...
DAN : Mie să-ţi spun drept, mi-a lăsat un gust amar. Nu pot să cred, Sando, că în secolul nostru, astea trebue să fie metodele de corespondenţă între oameni... Am recitit ieri noapte un capitol dintr'o carte la care azi nu se mai uită nimeni. Intre lectura cronicii judiciare şi a contrafondului, am citit un capitol din „Éloge de la Folie" a lui Erasm din Rotterdam. Vezi, a fost un moment când un om a putut răspunde: „ce eşti dumneata?" — „Omul pentru el însuşi!".
SANDA : Nu 'nţeleg...
DAN : Omul singur, aplecat asupra cărţilor lui, asupra preocupărilor sale... Numai ale sale. Şi care totuşi reuşea să se înţeleagă cu semenii săi, tocmai pentru că fiecare nu făcea decât acelaş lucru. Dece zâmbeşti?
SANDA : Mă gândesc ce ţi-ar răspunde tata la asta...
DAN : Sunt spectacole făcute probabil să încălzească alte inimi decât inima mea. M'am uitat astăzi pe stradă. Deoparte un grup de oameni scandând: „Jos fascismul! Jos războiul..." De altă parte...
SANDA : De cealaltă parte, cine? Un grup de desmăţaţi, cu figuri descompuse.. le citeai crima pe faţă...
DAN : Şi-apoi ce a urmat? Incăerare, strigăte, urlete, bastoane de cauciuc, feţe însângerate... Nu, nu suntem departe de evul mediu, Sando, crede-mă... *(pauză)* Vezi, eu nu sunt încă ceeace se cheamă un creator...
SANDA : Ai să fii.
DAN : Cine ştie? Dar în orele mele de singurătate, când mă gândesc la ce aş voi să scriu, am impresia că ţin lumea în mâna mea. Da, cred cu putere că oamenii se pot împăca. Că există un drum al artei...
SANDA : Sau al ştiinţei...
DAN : Şi al ştiinţei, cum spui tu...
SANDA : Mai ales al ştiinţei. Al unei ştiinţe care să aline durerile... Mai am un an de studii. Dar mi se pare cel mai lung. Colegii mei, în cea

mai mare parte visează cabinete medicale, clientelă. Eu vreau un lucru mult mai simplu: o circumscripţie la ţară. In cea mai săracă regiune. Uite aici statistica pelagroşilor pe ultimii zece ani. Ştii ce mortalitate infantilă avem?

DAN: Şi'n timpul ăsta oamenii îşi dispută ideile politice.

SANDA: La douăzeci de paşi de noi, tu n'ai observat, unui om i-au despicat ţeasta cu un retevei.

MARIA: *(intră)* Ce-o fi cu Mircea, mamă?

SANDA: Nu-i acasă?

MARIA: Nu.

DAN: Mi se pare că şi el e de noapte..

MARIA: Aşa ştiam şi eu. Dar să nu vină p'acasă... *(deschizând uşa spre odaia în care se află Mihai)* Mihai, ce s'o fi întâmplat băiatului de n'a venit?

BATRANA: *(deschide uşa dinspre bucătărie)* Hai, să dăm la masă, fată, că de azi dimineaţă mi-o fi şi mie deajuns... *(Maria iese spre bucătărie. Sanda şi Dan se privesc întrebători. Intră vijelios, bandajat la cap, Mircea)*

SANDA: *(încremenită)* Mircea! Ce-i cu tine?

MIRCEA: *(încercând totuşi să râdă)* Ce vrei să fie?

SANDA: Să nu te vadă mama...

MIRCEA: Dece să nu mă vadă? E ruşine?

SANDA: Ai fost... acolo?

MIRCEA: Dar unde vrei să fi fost?

SANDA: Să mă uit. Eşti lovit rău?

MIRCEA: Sunt lovit bine... Hai, nu exagera şi tu... Nu e nimic. Tata e acasă?

SANDA: Acasă. Dincolo.

MIRCEA: Dar nu te teme... N'am rămas nici eu dator. Urlau haidamacii: „trăiască legiunea şi"... — „care legiune, mă?"... „Legiunea lui Mussolini?"... „Care căpitan, mă, căpitanul lu' Hitler?" Şi-au sărit pe mine. Dar am dat şi eu să simtă.

DAN: Şi ce rezolvă asta?

MIRCEA: „Ce rezolvă?"... Dar cine rezolvă? Carol al II-lea rezolvă? N'ai pingele în picioare şi dela cincisprezece să fii mulţumit dacă te mai ţine Coman tot cu patru mii de lei pe lună... Asta cine o rezolvă?

DAN: N'o să pacificăm globul omorându-ne în stradă.

MIRCEA: Nu... O să-l pacifici tu, stând în bibliotecă. De ai sta măcar! Dar n'ai vreme nici să citeşti o carte! Că robeşti nopţile la becul electric şi când ieşi dimineaţa închizi ochii ca bufniţele. Poţi să-ţi cumperi o carte? Ai cu ce?

DAN: Trebuie să scriem atâtea până ce cărţile vor ajunge la îndemâna oricui.

MIRCEA: Măi, Dane, tu trebuie să te faci humorist... Dar ce, din cauza voastră, a scriitorilor, sunt cărţile scumpe? Că vă umpleţi voi de bani? Gândeşte-te la Sahia, că-ţi era prieten, şi nu-s nici două luni de când s'a prăpădit la Colentina. Dar când mă uit bine la scriitori ca tine, văd că nici nu meritaţi altă soartă.

DAN: Fiindcă nu vin acasă cu capul spart?

MIRCEA: Tu crezi că ai capu' întreg? Uită-te bine în oglindă, să-l ţii minte. Nu ştiu cât o să-l mai păstrezi aşa.

DAN: Tu în schimb poţi să ţi-l pierzi de tot.

MIRCEA: Se poate și asta. Ce o să demonstreze? C'ai avut tu dreptate? Nu, băiatule, nu. Europa ta bătrână, plină de universități, arată ca o bibliotecă răsturnată într'un camion. Dă drumul la radio și plimbă acul, — nu pe ăsta, e un hârb bătrân, bun să retransmită discursurile lui Guță Tătărăscu — ascultă cu un aparat bun și ai să vezi ce se'ntâmplă.

SANDA: Și ai tu putere să împiedici?

MIRCEA: Am. Nu eu. *(Se apucă de cap).*

SANDA: Ți-e rău?

MIRCEA: Nu...

MARIA: *(a intrat)* Mircea! Ce e băiatule... ce e? Ți-e rău? *(Se repede spre el).*

MIRCEA: Nu. Mi-e bine, mamă. Și-o să fie și mai bine... *(către Mihai care intră pe ușă)* Nu-i așa, tată?

MIHAI: *(se apropie de el)* Băiatu' lu' tata... Unde te-a lovit?

MIRCEA: *(arată spre cap)* Aici tată...

MIHAI: Adânc?

MIRCEA: O sgârietură acolo. Trece tată, trece...

MIHAI: Da' barem ai dat și tu?

BĂTRÂNA: *(care a intrat pe ultimele replici)* Halal tată, n'am ce zice... *(Iese).*

MIHAI: Să dai tată, să dai cu sete...

DAN: Astea-s victorii ușoare, nea Mihai, iartă-mă că-ți spun.

MIRCEA: Dar tu ce victorii aștepți?

MARIA: Se varsă sânge'ntr'una... Aducem copii pe lume...

DAN: ...să se căsăpească între ei.

MIHAI: Da' cine-o face?

DAN: Lasă, nea Mihai...

MIHAI: Cine o face te'ntreb? Luați harta și uitați-vă, c'a ajuns lumea o baie de sânge. Bombardează nemții orașele Spaniei, și domnul Blum...

DAN: ...ce putea să facă altceva? Dacă nu venea neintervenția...

MIHAI: Ce e neintervenția asta, mă, Dane, mă? Intervenție curată: trageți cât poftiți, trageți... Și trag italienii, și trag nemții, și vând negustorii americani arme și se bucură Chamberlain și benchetuesc imperialiștii și mor muncitorii și mor femeile, și mor copiii. Baie de sânge în lume.

DAN: Cine o face? Există probabil o necesitate istorică... *(amărât, decepționat)* sau dracu' mai știe..

MIHAI: Aici ai nimerit-o. Fiindcă dracu' știe într'adevăr! Stă dracul în băncile americane, în fabricile lui Krupp, ia Skoda...

DAN: *(frământat, cu tristețe)* A ajuns lumea la o răspântie și dumnezeu știe încotro o s'o ia...

MIHAI: La răspântie, așa e! Dar tu, călător prin lumea asta, ca să nu treci ca o cârtiță, trebuie să deschizi bine ochii, să nu rătăcești. Lucrezi la gazetă. Ai citit bine ziarele'n ultimele luni?

DAN: *(încercând o glumă).* Eu n'am timp să citesc gazeta, nea Mihai, eu trebue s'o fac.

MIHAI: Domnul Carol al II-lea se fotografiază în uniformă de colonel polonez. Șeful Statului Major polonez vine la București.

SANDA: Și ce înseamnă asta?

MIHAI: Așteaptă. Hitler dușmănește Franța, dar Gamelin vine și stă

la manevrele de aici alături de generali nemţi.

MARIA: Poate că e un semn de înţelegere...

MIHAI: De înţelegere, sigur. Dar pe socoteala cui? Ştiu ei banditii încotro ţintesc. Bate în mijlocul lumii, o inimă... şi-ar vrea s'o străpungă... Le stă Uniunea Sovietică ca un ghimpe în ochi... Şi cum să nu le stea, dac'o văd cum creşte, frumoasă? *(Pauză)*. La răspântie e lumea, Dane. Dar să ştii, drumul nu merge spre Washington...

DAN: Eu nu sunt comunist, nea Mihai.

MIHAI: Nu-ţi cere nimeni să fii. Om să fii, cinstit să fii...

BATRANA: *(intră)*. Vasăzică nu mai mâncăm astă seară...

MIHAI: Ba mâncăm, mămucă — mâncăm. Hai să ne-aşezăm copii... Şi să ciocnim un pahar de vin pentru prima bătaie încasată de Mircea... Nu... lasă...c'o să vină şi altele. N'am nici o grijă. Mircea să stea lângă mine Mămuca aici. Maria la locul ei. Şi Sanda dacă vrea... lângă Dan, că alt loc tot nu mai e... *(Se aude deschizându-se uşa dinspre bucătărie)*. Da' cine-o fi? A intrat cineva în bucătărie. *(Intră Preda urmat de Adrian)*. Să trăieşti frate... să trăieşti. Dar ce-i cu voi la ora asta?

PREDA: Uite, cu treburile pe-aici, şi m'am gândit să intru să-ţi dau bunăseara...

MIHAI: Bine te-ai gândit. Atunci să vă dea şi-un pahar de vin că-l sărbătorim, într'un fel, pe fii-miu...

PREDA: Da?

MIHAI: Da. Primul cap spart. Dar ia staţi, ia staţi.

PREDA: Mde, de stat am sta noi, da' vezi că nu prea avem timp, şi-am vrea să-ţi spunem şi-o vorbă...

MIHAI: Şi nu încape un bob zăbavă?

PREDA: Vezi că nu prea'ncape.

MIHAI: *(stingherit)*. Atunci să stăm frate de vorbă, sigur că stăm...

DAN: Pe mine o să mă iertaţi că nu mai pot să rămân. S'a făcut ora... Sunt de serviciu... ştiţi...

SANDA: Imi pare rău, Dane... *(Il conduce)*.

MIHAI: Mă iertaţi copii... *(Maria şi bătrâna pleacă spre bucătărie Mircea şi apoi Sanda, în camera din stânga. După ce toată lumea a ieşit, Mihai întreabă îngrijorat)* Ce-i, frate Preda, spune... S'a întâmplat ceva?

PREDA: Nu. Lucrurile au mers bine după masă. Altceva.

MIHAI: Spune.

PREDA: Situaţia devine tot mai grea... Azi noapte au fost ridicaţi o serie de tovarăşi.... Se înăspreşte din ce în ce.

ADRIAN: Nu mult... Fiindcă o să vină şi replica noastră... A, mai curând decât se aşteaptă ei...

PREDA: *(ostoindu-l)*. Mai încetişor... Uşurel, Adriane...

ADRIAN: Lasă frate că ştiu ce spun. Până'ntr'un an se duce dracului toată şandramaua.

PREDA: La naiba... eşti neserios.

ADRIAN: Văd clar...

PREDA: Alta e problema. Tovarăşul Gane ne-a trimis. Trebuie întărit aparatul ilegal. *(Pauză)* Petre a trecut în altă muncă.

MIHAI: Ştiu.

PREDA: Comitetul Central a hotărît să treci în locul lui.. D'asta am venit. Să-ţi transmit...

MIHAI: Bine dar...
PREDA: Tocmai... Te ilegalizezi...
MIHAI: Să mă ilegalizez?...
PREDA: Da, frate... şi cât de repede. *(Văzând frământarea lui Mihai)* Sigur, nu-i uşor. Te desparţi de nevastă... de copii... de casă... Te'nţeleg, frate Mihai, te'nţeleg... Când te-ai liberat din închisoare?
MIHAI: Acum trei ani.
PREDA: Eu cunosc un tovarăş care a stat patru, s'a eliberat de câteva luni... Ţinea şi el la o fată. *(Pauză)* Se gândeau... O să se ia şi ei într'o zi. A trecut atâta vreme... Munceşte el... Munceşte şi ea într'altă parte, în provincie...
MIHAI: Şi când... trebuie...
PREDA: Cât de repede... Legăturile pe linie sindicală le predai lui Adrian. D'asta am venit cu el. O să vă vedeţi mâine... *(Pauză)* Asta-i tot. *(lui Adrian)* Tu, frate, poţi să pleci.
ADRIAN: Cu bine tovarăşe Mihai... Şi fruntea sus... Abia acum aşteptăm din partea ta lucruri mari... Auzi? Abia de-aci'ncolo! Spunea undeva...
PREDA: *(cu blândeţe, dar ferm)* E târziu.
ADRIAN: Atunci, noapte bună. *(Iese).*
MIHAI: *(pe gânduri)*... Legăturile pe linie sindicală, spuneai?
PREDA: Da.
MIHAI: *(tot pe gânduri, arătând după Adrian)* Cam farfara... cam gură spartă.
PREDA: Da' s'a purtat bine la siguranţă.
MIHAI: Şi nu-i prost organizator...
PREDA: Tocmai.
MIHAI: *(mereu pe gânduri)* Vasăzică, astăseară...
PREDA: Cât mai repede. La nouă fără un sfert te aşteaptă tovarăşul Anton. *(Pauză)* Vin vremuri grele, Mihai. Ne îndreptăm spre dictatură.. militară... fascistă... *(Pauză)*. Acum e limpede. Intr'acolo merg. Şi Partidul e singura forţă care luptă. *(Ii întinde un bilet)* Ţine minte adresa asta.
MIHAI: *(rupe biletul)* Da.
PREDA: Cu bine, frate... *(Mihai îl conduce spre eşire)*.
MIHAI: *(lângă uşa care dă spre bucătărie)* Şi dacă pierdem legătura?
PREDA: Da... asta e o problemă...
MIHAI: Aici?
PREDA: Nu. Ce vorbeşti..
MIHAI: Atunci stai. *(Se gândeşte o clipă)* Dacă pierdem legătura.. în aceeaşi zi... am un prieten bun... Mi-a mai dat casa.
PREDA: Om de încredere?
MIHAI: Hai că-ţi spun.. Ieşim tot prin dos? *(Preda şi Mihai au ieşit. Mihai s'a întors imediat. O clipă stă pe gânduri. Se îndreaptă spre dormitor)* Mario...
MARIA: *(obosită, sfârşită)* Stăm însfârşit la masă?
MIHAI: Stăm, Mario... dar fără mine...
MARIA: *(împietrită)* Pleci?
MIHAI: Da, Mario.
MARIA: O să te aşteptăm.
MIHAI: Nu, Mario, să nu m'aştepţi. Fiindcă-o să'ntârzii...

MARIA: Te-aşteptăm oricât.

MIHAI: Nu, Mario, fiindcă-o să'ntârzii mult. Nu, nu ce crezi tu... Dece să m'aresteze?... Dar trebuie să văd neapărat pe cineva. *(Pauză)* Iar despre ziuă o să plec în provincie... O să lipsesc un timp... O lună... două... Poate mai mult... Ei, ce-i asta? Se poate? Tu eşti tovarăşa mea bună. Aşa te-ai purtat tu în treizeci şi trei?

MARIA: Să-ţi strâng lucrurile, Mihai...

MIHAI: Un schimb: atâta tot. Ai vreme până mă întorc...

MARIA: *(vine cu schimbul)* Copiilor ce să le spun?

MIHAI: O să le spun eu. *(Cheamă)* Veniţi încoa, copii...

SANDA: Ce s'a'ntâmplat? *(Pauză).*

MARIA: Nimic. Tata are treabă. Trebue să plece. *(Scurtă pauză)* Pentru o vreme. Vrea să-şi ia rămas bun dela voi.

SANDA: Pleci, tată? Unde... pleci? *(Mihai tace).*

MIRCEA: *(cu un efort)* Să n'ai grijă tată... N'o să te facem de ruşine...

MIHAI: S'aveţi grijă de mama, copii. Şi-o să vin... curând. *(Bătrânei care a intrat şi ea pe uşa bucătăriei).* Da mămucă, vin curând... *(Iese repede prin bucătărie. Mai multe clipe toţi rămân înmărmuriţi. Nu se privesc. Apoi maşinal se îndreaptă spre masă şi încep să îmbuce mecanic cu gândurile duse). (Puternică bătaie în uşă. Maria păleşte; duce mâna la inimă. Se scoală şi întreabă în direcţia uşii care dă spre marchiză:* — Cine-i? *O voce răspunde de-afară:* — Deschideţi! *Maria repetă:* — Cine-i la ora asta? *Se răspunde răstit:* — In numele legii!... Deschideţi! *Maria deschide. Năvălesc doi agenţi, apoi un comisar, cu revolverele în mână. Ceva mai târziu, prin uşa bucătăriei, pătrund alţi doi agenţi).*

COMISARUL SPALAŢELU: Iacă-tă întreaga familie la cină.

AGENTUL COPOIU: Cina cea de taină...

SPALAŢELU: Da' Buznea, unde e?

MARIA: Care Buznea, că toţi suntem Buznea.

SPALAŢELU: Ştim noi... ştim... Am avut onoarea.

SANDA: Noi, nu...

SPALAŢELU: *(examinând cu atenţie pe Sanda)* Aşa e, că pe domnişoara n'o cunoaştem... Probabil că ultima dată când am trecut p'aici... nu era acasă... sau era micuţă şi purta codiţe. *(Sanda rămâne imobilă ca o statuie)* Hai, unde e Buznea? Ia vedeţi voi, băieţi... *(către Maria)* Unde ţi-e bărbatul?

MARIA: N'a venit de câteva zile.

SPALAŢELU: Minţi!

UN AGENT: Uite pălăria!

SANDA: Luaţi-o corp delict.

SPALAŢELU: *(către agenţi)* Căutaţi bine. *(Agenţii răscolesc odăile)* Şi p'aici ce-aveţi? *(răstoarnă cărţile din bibliotecă, se uită prin ele şi le aruncă pe jos)* Curs de puericultură. Asta cine învaţă?

SANDA: Eu.

SPALAŢELU: Medicină?

SANDA: Da.

SPALAŢELU: Păi de ce nu-l tratezi pe tat'tu ca să-i mai vină minţile la cap, să nu ne poarte pe drumuri?

SANDA: N'am lacrimi să vă plâng.

SPĂLĂŢELU : *(svârlind cărţile)* S'ar cuveni să aveţi mai mult respect pentru reprezentanţii ordinei publice!

MARIA : Văd ce ordine ne faceţi aici

SPALAŢELU : Anti Dühring... Asta ce e?

SANDA : *(în batjocură)* Tot medicină... Ştiţi, anti rabic... anti-dühring...

COPOIU : Şi aici sunt, să trăiţi dom'şef... *(silabisind)* Boala copilăriei...

SPALAŢELU : Lasă boule, nu vezi că-i medicină? Manifeste?

MARIA : Ce manifeste?

SPĂLĂŢELU : Hai, nu mai faceţi pe idioţii cu mine. *(Dă la o parte scoarţa care acoperă divanul)* Că pe mine nu mă duce nimeni. Unu-i Spălăţelu'n Siguranţă. Auziţi voi? Unde le ţineţi? Să ne înţelegem mai bine ca oamenii, că altfel... *(scoate un briceag şi spintecă învelitoarea divanului).*

BATRANA : Domnule... ce faci? Aicea dorm eu.

SPALAŢELU : Somnu'ăl lung!

MIRCEA : *(îi dă peste mână)* Dece-ţi baţi joc de munca oamenilor? Că n'ai muncit dumneata pentru casa asta! *(Un agent îl loveşte dela spate pe Mircea. Maria scoate un ţipăt şi se aruncă între ei).*

SPALAŢELU : Lasă-l, că scoală muierile mahalaua. *(Scoate tablourile de pe pereţi şi le rupe învelitoarea din spate)* Banii Moscovei. Unde-i ţineţi? Hai, n'o să-mi spuneţi mie că n'aveţi... *(trage faţa de masă cu toate tacâmurile)*

COPOIU : *(raportează)* Am căutat şi'n pivniţă dom'şef.

SPALAŢELU : Ca lumea?

COPOIU : Toate butoaiele le-am răsturnat. *(Bătrâna se aşează disperată scoţând numai un jalnic :)*

BATRANA : Murăturile mele!

SPALAŢELU : Bine! Atunci nu e Buznea? Mai stăm noi de vorbă. *(Face semn agenţilor şi ies).*

(In casa devastată au rămas din nou singuri Maria, bătrâna, Sanda şi Mircea. O clipă nu ştiu de unde să înceapă, apoi bătrâna se apleacă şi începe să culeagă cioburile. Sanda îşi adună cărţile de pe jos. Mecanic, Maria ia un ac cu aţă şi'ncepe să coasă învelitoarea divanului).

MIRCEA : Bine c'a apucat să plece tata.

MARIA : Numai să nu pună mâna pe el când s'o întoarce.

MIRCEA : Trebuie să-l aştept în drum. *(După o pauză)* Şi ca dracu', sunt de serviciu în noaptea asta...

SANDA : Il aştept eu.

MIRCEA : Tu.

SANDA : Il aştept până dimineaţa... *(Iese prin bucătărie)* *(O pauză mai lungă)* *(Mircea îşi ia pardesiul).*

MARIA : Pleci? Nu te duce. Eşti bolnav.

MIRCEA : Nu pot. Am treabă... *(Mircea iese repede. O lungă pauză. Bătrâna a adunat ce s'a mai putut culege din cioburi. Maria a învelit divanul cu scoarţa. După o altă lungă pauză)*

MARIA : Lasă, mamă. Nu-i nimic. Trece.

CORTINA

Tabloul II

(Cabinetul primului redactor al unui mare cotidian. Un birou ministerial încărcat cu ziare, reviste, şpalturi, cărţi, articole, scrisori, unelte de scris. Pe măsuţa alăturată, trei telefoane. Un fotoliu confortabil. In spatele lui un portret în ulei: fondatorul ziarului. Pe pereţi diferite caricaturi înrămate, semnate „Sell" şi „Popa", aparţinând primului redactor. O fotografie în culori a aceluiaş personagiu. O bibliotecă în zid, conţinând o serie de volume neconsultate, dar legate elegant. Tot pe ziduri o serie de coperţi de reviste ilustrate în patru culori şi un imens afiş reprezentând o vilă la mare: dedesubt scrie: „Participaţi la concursul cu premii al ziarului nostru". Alături, o hartă. In faţa biroului două fotolii. In stânga o măsuţă pentru maşina de scris şi un scaun. Camera are două uşi, amândouă duble şi capitonate. O uşă dă spre redacţie şi e folosită de redactori. Cealaltă este folosită numai pentru anumite vizite. Intr'un colţ al camerei o pendulă care la ridicarea cortinei arată opt fără zece. Fereastra mare, vitrată, a încăperii, e deschisă. Se aude sgomotul oraşului: claxoane şi glasul urlicilor: „Dimineaţa"... „Universul"! Uşa ce dă spre odaia redactorilor este deschisă. Sună prelung telefonul. Odată, de două, de trei, de patru ori. Intră, precipitat, cu coşul de hârtie golit, nea Nae Zabalon, edec al ziarului, de pe vremea primului director al gazetei. Pune tacticos coşul de hârtie pe birou, ia şi mai tacticos telefonul).

NAE: Cântă! Cum, ce-am zis? Cântă! Cine e? Păi, cine să fie? Noi. Primul redactor. O să mă... Pe mine? Să trăiţi dom'director... Să trăiţi. N'am ştiut... Păi, de unde să-mi dea'n gând c'o să chemaţi, aşa, cu noaptea'n cap? Ştiu, să trăiţi, ştiu că munciţi... Da' chiar la ora asta? Păi, abia aţi plecatără d'acilea... Păi, câte probleme avem noi... Cu scandalurile d'aseară de pe stradă... Ştiţi c'avem şi noi un cap spart: un paginator... Aveţi dreptate... Am tăcut. *(Pune receptorul jos)* Să văz... *(vine repede înapoi)* N'a venitără, dom'director... Ce-s, ca'mneavoastră? Să-i spun... acuşica-i spun. Morţi-copţi, dom'director... Vorba aia: şi din cimitir îi scoatem. Da' dom'director, se poate? *(Pune jos receptorul, face câţiva paşi).* Dar pe reporteri îi chem? ori nu-i chem? *(Se întoarce, mai spune odată „allo" dar telefonul nu mai răspunde)* Ei, acù, unde-l iau? De unde o fi telefonat? Să fie la „Colonade"? E târziu. Să fie la „Capşa"? E de vreme... Să-l chem acasă? Dac'a spus cucoanei că-i la gazetă... şi fac o dandana? *(Ia o hotărîre)* Ii chem pe toţi trăzni-i-ar dumnezeu de trântori că tot îi ţinem de pomană. *(Pune mâna pe telefon)* Domnişoară Ani, domnişoară Ani, aici suntem noi... Zabalon. Cum, ce doresc? Convoci telefonic pe şefii redactori. Fără escepţie. Am eu treabă cu ei. Trap! *(Sună telefonul)* Da dom'director. Eu. Convocat. Instantaneu. Când veniţi dumneavoastră o găsiţi colea. *(Sună. Intră un om de serviciu)* Fugi după băiatu' cu cafele. Una pentru dom'director. Nici caldă, nici rece, nici dulce, nici amară. Trap! Stai! Fata cu schimbu' de ziare! *(Sună telefonul)* Allo. Nu. Domnul prim redactor n'a venit. Cine-l caută? *(I s'a închis telefonul) (Intră fata cu schimbul de ziare; vrea să iasă).* Stai! Păi, bine, suflete, *(fata încremeneşte)* aşa s'aduc ziarele? Cum te-am învăţat? Cum îi place... cum ne place nouă? Ca la Paris, fă, că n'o să te civilizezi şi tu odată... *(Ia un ziar şi-l împătureşte „franţuzeşte", i-l dă ca model şi împinge spre ea restul ziarelor)* Trap! *(Intră băiatul cu cafeaua. O pune pe*

birou şi vrea să plece) Stai! *(Sună telefonul)* N'a venitără dom'director, n'a venitără, că ăştia e moale... Ce-s ca'mneavoastră? *(I-a închis telefonul. Gustă din cafea. Către băiatul cu cafele)* Bun! S'aprobă! Trap! *(Intră Mitică Pleşa în halat de tipografie albastru).*

PLEŞA: Cenzura d'aseară. Ce-i, nea Zabalon, ce-ai luat-o aşa cu noaptea'n cap?

NAE: Lasă-mă, neică, lasă-mă că-i de rău. Umblă ştabu' turbat.

PLEŞA: Ce s'a'ntâmpiat?

NAE: Da' cine ştie?...

PLEŞA: L'o fi lăsat vreo damă.

NAE: Nu se supără el aşa... de dimineaţă, pe chestii sentimentale Mai spre seară.

PLEŞA: S'o fi curăţat la club.

NAE: *(sigur, sentenţios)* Nu mai jucăm. De două luni ne-am lăsat de cărţi. Curse. *(Intră fata cu ziarele)* Da', tu nu ştii să baţi?

FATA: Dacă nu-i dom'director...

NAE: Şi dacă nu-i dom'director, nu suntem noi? Şi dacă suntem noi nu e ca şi când ar fi dom'director? *(Fata iese).*

PLEŞA: Atunci rezolvă'mneatale nea Zabalon cererile oamenilor că fierbe atelierul ca un cazan.

NAE: Aoleu, acù v'aţi găsit?

PLEŞA: Da' când? De fiecare dată e câte ceva. Ba că s'au ars ziarele, ba că nu-i publicitate, ba că s'a scumpit hârtia, ba c'a plecat dom'director Steriade la Geneva. Pricină se găseşte oricând. Şi'n timpul ăsta îşi scuipă oamenii plămânii. Ne-a mâncat plumbu' ochii din cap şi măduva din oase.

NAE: Las' nu te mai necăji... că eşti om bolnav.

PLEŞA: Putrezim în atelier. Dumnealor îşi fac palate.... şi pentru noi nu-i niciodată vreme potrivită.

NAE: Să nu daţi, neică, de vr'un bucluc. Lasă-l astăzi că-i... *(Sună telefonul. Sare în picioare)* Da, dom'director. Acuşica. Momental. *(Lasă telefonul deschis. Se duce in redacţie, se întoarce grăbit. In telefon)* Dom' Floroiu, dom'-Molin, dom'Biciulescu... *(explicativ)* „Fapt divers"... dom'Pandelaş, şi atât. *(Inchide telefonul)* Du-te, neică Pleşa... Las-o pe mâine... că-i moartea morţii... Trap! *(fiindcă vede privirea dispreţuitoare a lui Mitică Pleşa)* Iartă-mă. *(Pleşa iese, condus până la jumătatea drumului de nea Nae Zabalon care se întoarce precipitat fiindcă a sunat telefonul)* Nu... dom'director Coman n'a venit. Da' vine momental. Cine întreabă? *(I se închide telefonul. Intră Floroiu, redactor şef al cronicii externe: distins, distant, blazat).*

FLOROIU: *(îşi plimbă superior privirea prin cameră şi comunică surprins lui Molin).* Nimeni. Curios. *(Pauză)* *(Intră Molin)* Ce-i Nae? *(Nae face semn că e mut în această împrejurare)* Să fie tot în legătură cu cioc-nirile de aseară?

MOLIN: Fugi d'aici, nene, nu ne-a bătut la cap destul azi noapte?

FLOROIU: Şi totuşi o convocare atât de intempestivă trebuie să aibă o semnificaţie. Ultimele telegrame le-am văzut azi-noapte la două... *(Recapitulând mai mult pentru el).* Retragerea chinezilor pe frontul Şanghaiului... Naţionaliştii spanioli în drum spre Pajares... Pola de Gordon şi Vega de Gordon căzute... 2000 de mineri din Asturii executaţi... Un articol al lui

Gayda în „Giornale d'Italia" cu privire la drepturile Italiei în Mediterană... Cam asta...

MOLIN: Nu cumva ai făcut imprudenţa să comentezi defavorabil cererea italienilor.

FLOROIU: *(după ce îl priveşte dispreţuitor)* Am experienţă, domnule Molin... Nu mă bazez decât pe „Reuter" şi „Havas". Şi bine înţeles pe D. N. B. Dar numai după ce l-a văzut directorul, sau Coman. *(După o matură chibzuire)* Nu, nu poate fi vorba de externe. Poate la dumneata.

MOLIN: *(speriat)* Ce tot vorbeşti, domnule?... Ce să fie la mine?...

FLOROIU: De, ştiu şi eu. Ce fotografie ai băgat în ultimele zile? Să nu fi simţit...

MOLIN: Să-i sară ochii, nene, care a mai făcut în ultimele zile vr'un ciubuc... Sunt uscat ca sfântu' Elefterie... Aştept număru' de Crăciun să mai pun şi eu mâna p'o publicaţie...

FLOROIU: Ce ministere ai?

MOLIN: Uscătorie: „Domenii" şi „Aer"...

FLOROIU: Lasă, mă, Moline... Ce te mai plângi? Dacă ai „Aerul"...

MOLIN: Să-i sară ochii, nea Floroiule, dacă iese ceva dela „Aer". Ce, dumneata nu ştii? Acolo: tămâie...

FLOROIU: Nu mai sunt bani la ministerul Aerului?...

MOLIN: Sunt, nene, sunt. Da' ce nu ştii? Aoleu... Da' ageamiu mai eşti... Acolo, tot ce intră, timbru de aviaţie, tot, merge sus... La Duduia. *(A deschis timid uşa domn'Biciulescu — „fapt divers" care din pricina profesiunii nu şi-a pierdut nici în aceste clipe grele aspectul de Sherlock Holmes)* Intră, nene, intră c'acù, vorba aia, ce i-o fi tatii, să-i fie şi mamii. Fiindcă dela dumneata trebue că se trage... *(Sună telefonul. Molin schiţează gestul să intervină. I-o ia însă înainte, competent, nea Nae Zabalon).*

NAE: Da... Nu... N'a venit. Cine întreabă? *(Se închide).*

BICIULESCU: Dela cine să se tragă, şefule?

MOLIN: Te-ai fi băgat în cazu' Lionescu...

BICIULESCU: M'am băgat.

MOLIN: Câte coloane ai dat?

BICIULESCU: *(şmecher)* Opt rânduri.

MOLIN: Credeam că te-ai ars.

BICIULESCU: Sunt uns cu toate alifiile, neică... Nu ştiam eu că Lionescu....

FLOROIU: Lionescu?

MOLIN: *(explicativ, lui Floroiu)* Al de-a curăţat-o pe Agatha Vasiliade în separeu la „Cina"...

BICIULESCU: ...e administrator la „Carpat-Export!"

FLOROIU: Şi ce legătură are?

MOLIN: Ptiu, nene, zău... mi se pare că dumneata scrii poezii... Păi, n'are ştabu' acţiuni acolo?

BICIULESCU: Nu numai asta, dar pot să te anunţ c'am aranjat cu Sesceoreanu, cu judele; până la proces nu mai dă nici un rând în presă. *(Sună telefonul)*

NAE: Da domn'director. Să văz... *(Deschide din nou uşa şi revine grăbit la telefon).* Da. Toţi. *(Inchide)* Să trăiţi! *(Către ceilalţi)* Vine! *(Intră timid Sergiu Manolescu.*

MOLIN: Şi pe dumneata te-a chemat?

SERGIU : Cine ?

MOLIN : Ataturk ! Cine să te cheme ? Ştabu'.

SERGIU : Nu. Nu m'a chemat. Am venit, ca să zic aşa, din proprie iniţiativă... Scuzaţi... *(Iese).*

MOLIN : Credeam că-şi varsă focul pe el. Să scăpăm noi. Ce-o fi, domnule?

FLOROIU : Incepi să te simţi prost?

MOLIN : Mă simt, nene... Mă simt prost că mă simt curat... Dacă aveam ceva pă suflet ştiam eu cum s'o'ntorc... *(Intră radios, opulent, netulburat, Ionescu-Roşiori, titularul „paginei politice". Rămâne o clipă lângă uşă ca un general bine dispus care-şi examinează patern subalternii)* Hai, intră, nene, intră... desbracă-te şi stai... Că dac'o fi să cadă ghilotina, vorba lui Danton: „încă un cap în plus, încă unu în minus, ce contează?"

IONESCU-ROŞIORI : De ce să cadă, păpuşă... De ce să cadă ?

BICIULESCU: Las'că ai să vezi matale acum...

IONESCU ROŞIORI : Mă, se cunoaşte că v'am lăsat din mână... Şi cum vă dau drumul, cum faceţi prostii. Nu cade nimic mă, că e bine...

FLOROIU : Totuşi, nu pot să cred că a fost o simplă convocare dictată de capriciile primului redactor...

IONESCU-ROŞIORI: Ei, ce poate să fie? O remaniere. Mă rog... Şi nici aia gravă. Două ministere şi un subsecretariat. Ce poate să fie, altceva? Că l-am văzut aseară pe Guţă. Dacă era ceva nu-mi spunea el mie? Vă speriaţi de pomană. Nu e nimic. Şi e bine mă, e bine, slavă domnului: scrisu-i scris, gazeta gazetă, păpuşile, păpuşi...

FLOROIU: Eşti optimist.

IONESCU-ROŞIORI : Ei, ce poate fi mai grav? Că zic ca dumneata... ce poate fi? Să schimbăm macazu'. Mă rog. Se poate. Suntem o gazetă democrată. Şi ce'nseamnă democraţie? Elastic, mă, elastic... Ori, vă gândiţi mai departe ? La război ? Mofturi, păpuşă, mofturi. Ce, sunt proşti englezii, ori francezii, ori americanii să se bată cu Hitler? Sunt ageamii? — „Ce vrei domnule? Război? Ţi-a venit pofta să faci pe Alexandru Machedon?" *(apropiindu-se de hartă)* Poftim, bate-te cât vrei: „Drang nach Osten"... Bate-te cu Rusia... că-i mare... şi să-i sară ăluia ochii care-i pare rău... *(Pauză)* Nu e mă, nimic... E bine, mă... E bine... *(Intră furtunos, ca un bolid, Coman. Nae sare să-i ajute la desbrăcat. Coman îi svârle pardesiul şi pălăria în braţe. Aruncă geanta pe birou. Sboară nişte hârtii. Molin şi Biciulescu se reped să le adune).*

COMAN : *(către Nae)* Cheamă-i pe toţi... *(Intră Tudaran şi Pandelaş. O clipă Coman îi priveşte pe fiecare în parte şi pe toţi în bloc.* Secretariatu' de redacţie, unde e?

PANDELAŞ : *(se repede)* Aici sunt, domn director...

COMAN : De noapte, am spus.

TUDORAN : Dincolo. Să-l chem. *(Coman, în picioare, îşi face de lucru la birou).*

COMAN : *(băgând de seamă că Floroiu s'a aşezat)* Nu.. nu.. şedeţi. *(S'a deschis uşa şi a intrat Dan).* Nu mai intră nimeni ! *(Nae iese. Pauză)* Intâi o întrebare : în general, dumneavoastră citiţi gazeta noastră ? *(Moment de stupoare)* Da, repet, dumneavoastră citiţi gazeta noastră ?

FLOROIU : Evident, domnule director, sigur... Ţine de o elementară... educaţie... profesională.

COMAN: Şi dumneata, Molin?

MOLIN: Se poate dom' director? Al dintâi lucru, dimineaţa, cum deschid ochii...

COMAN: Dar secretariatul de redacţie? Evident. Şi...*(Pauză)* Dumneavoastră aţi citit gazeta de astăzi?

IONESCU-ROŞIORI: *(patern, protector)* Au citit-o, domnule director... sigur c'au citit-o... Primul lucru care i-am învăţat...

COMAN: Domnule Ionescu-Roşiori, îmi dai voie să-ţi spun că eşti un idiot şi un cretin? *(Stupoare)* Te supără pleonazmul? Atunci rectific — un cretin, un imbecil, şi un incapabil... Şi dumneavoastră la fel... Da, domnule Floroiu, degeaba-ţi dai aerele astea de reporter internaţional. Scrii ca o cizmă. Nu te citeşte nimeni. Şi cine te citeşte, râde. Iar voi ăştilalţi sunteţi toţi nişte nemernici buni de pus jos şi bătuţi la spate cu frânghia udă... Ciubucuri şi pile... asta ştiţi... Vă ţin aici de milă, că dacă vă dau afară, nici să măturaţi strada nu sunteţi buni.

FLOROIU: *(jignit, încearcă un ultim apel)* Domnule director...

COMAN: Ce director, care director? Intâi să vă intre în cap că eu nu sunt director. Cine-i director stă scris în capul gazetei. Cel puţin atâta lucru să învăţaţi. Eu sunt simplu prim redactor *(Plin de amărăciune pentru propria-i soartă)* Dar un om care munceşte de dimineaţa până seara ca să vă ţină pe toţi în spinare. Paraziţi ce sunteţi! Voi aţi văzut ce a apărut azi în ziar? Ia vino'ncoa, domnule Dan, că eşti secretar de redacţie, n'ai mai fi fost... cu cine te-a inventat. Poezii să fi stat să scrii: foaie verde nalbă, albă, albă, albă...

MOLIN: *(încearcă timid un râs complice ca să-l îmbuneze)*

COMAN: *(scurt, lui Molin)* Ce te râzi? Cască ochii mai bine şi citeşte. Sau să vă citesc eu, că, analfabeţi şi agramaţi cum sunteţi, nici de asta nu sunteţi în stare: *(citind)* „Incotro?" „Incotro" cu semnul întrebării şi puncte.*(citind)* „De luni de zile se petrec în ţară fapte care mintea omenească nu poate să le cuprindă.*(Priviri întrebătoare între redactori)* A fost măcelărit profesorul Bratu, s'au înfiinţat tribunale legionare *(ridică ochii să-i privească pe toţi)* de inchiziţie medievală... Sunt răpiţi fruntaşi ai mişcării sindicale. Oamenii cinstiţi care pronunţă cuvântul „pace", sau „democraţie", sunt terorizaţi... *(Alte priviri de stupoare între redactori)* Vă uitaţi ca nişte viţei la poarta nouă, ai?

FLOROIU: Domnule...

COMAN: Niciun domnule! *(Continuă lectura)* „Simbriaşii lui Hitler şi ai lui Mussolini, trădătorii de ţară legionari şi cuzişti, au coborât în stradă... *(Pauză. Continuă lectura)* Guvernul complice"... „complice", auziţi dumneavoastră?

MOLIN: Asta-i nemaipomenit...

COMAN: Nemaipomenit, ai? Nemaipomenit?... *(Citeşte)* „Guvernul complice în loc de a lua măsuri pentru stăvilirea desmăţului şi a terorii... prelungeşte starea de asediu şi cenzura..."

BICIULESCU: *(în panică)* Se leagă şi de cenzură...

COMAN: Aşteaptă! „Trimişii axei Roma-Berlin devin stăpânii ţării. Iar guvernul, *(scandând)* netezeşte calea spre dictatură, calea spre desfiinţarea independenţii noastre naţionale. Dar noi n'avem nimic mai scump decât libertatea şi noi"... *(ridică ochii)* Iar noi... Care noi?

IONESCU-ROŞIORI: Care noi?

COMAN: *(reia lectura)* „...noi n'avem nimic mai scump ca patria noastră chinuită. Nu există decât o singură cale..."

FLOROIU: *(ironic)* Dă şi soluţii...

COMAN: *(continuă lectura)* „Tot poporul, toate organizaţiile democratice, toţi cetăţenii cinstiţi şi cu dragoste de patrie, să se ridice în apărarea independenţii naţionale, împotriva fascismului, împotriva războiului ce se pregăteşte".

BICIULESCU: Asta are un curaj...

FLOROIU: Şi nu-i prost redactat...

COMAN: Iţi mulţumesc pentru spiritul dumitale critic. Vei vedea imediat ce bine e redactat: *(citind)* „Cerem disolvarea cuibului de asasini şi trădători „Totul pentru ţară!" Cerem ridicarea cenzurii şi a stării de asediu! Cerem încetarea terorii! Cerem o politică de sinceră prietenie şi alianţă cu Uniunea Sovietică! Cerem eliberarea antifasciştilor închişi!..."

IONESCU-ROŞIORI: Aha!... Păi de ce n'a spus dela început... că vrea să le dea drumul la comunişti?

COMAN: A spus-o la sfârşit... Şi a spus-o răspicat. Problema este însă: cine a băgat articolul acesta în gazetă? *(Tăcere)* Vasăzică: tămâie. Vasăzică: văzduh... Vasăzică nu ştie nimeni.

FLOROIU: Domnule dir... prim redactor... Sunt profund indignat de... însfârşit... toată această afacere. Dar mă întreb, nu-i aşa, ce legătură pot avea eu, dela externe, cu...

COMAN: Acelaşi lucru poate să spună şi Molin care are şi mai puţin a face...

MOLIN: Deloc... domnule director... deloc.

COMAN: Sau „Faptu'divers"... Dar aşa stau lucrurile? Asta-i tot? Mâsgălim pe hârtie, venim la cinşpe şi întâi la salarii... şi gata? Unde-i răspunderea faţă de gazetă? Asta-i numai pentru dom'director Steriade şi pentru mine? Numai noi? Voi sunteţi nişte întreţinuţi... Peştii gazetei, ai? Bine. Perfect... Iau notă. Pe dumneavoastră nu vă interesează dacă se suspendă gazeta...

MOLIN: Cum să nu ne intereseze, dom'...

COMAN: Nici ce se'ntâmplă'n ţară? Faptul că a putut să apară un adevărat manifest în gazeta noastră, lucrul ăsta vă este indiferent! Bine. M'am lămurit. Să rămână numai secretarul de noapte.

FLOROIU: Domnule director...

COMAN: Secretarul de noapte, am spus. *(Ies toţi plouaţi, rămâne numai Dan. La uşa de ieşire se aude rumoare. Coman se îndreaptă într'acolo şi deschide brusc uşa)* Ce-i balamucul ăsta la uşa mea?

OANA: *(intrând împreună cu Mitică Pleşa)* Apoi nu-i balamuc, deloc... că nimeni nu-i zârghit. şi de-o fi unu', apoi ăla nu suntem noi...

COMAN: Ce doriţi? Eu ştiam că locul vostru e în atelier.

OANA: Este, domnule... dar uite că suntem purtaţi pe drumuri.

COMAN: Cine vă poartă? Ce tot îndrugi?

PLEŞA: Noi nu îndrugăm, domnule prim-redactor... noi ne cerem dreptu'nostru...

COMAN: Şi vi-l fură careva? Cine vă fură?

PLEŞA: Cine-l fură, nu ştim. Dar nici noi nu-l primim. Facem câte paisprezece ore, iar de plătit...

COMAN: Nu vă plăteşte?

OANA: Ba se plăteşte... cât să nu murim.

PLEŞA: Lucrăm ore suplimentare. Direcţia a spus că le plăteşte. Ne amână de pe o zi pe alta, săptămână după săptămână. Asta-i batjocură.

COMAN: *(ironic)* Batjocură adusă clasei muncitoare...

PLEŞA: Da!

COMAN: *(tot ironic)* Proletariatul exploatat...

OANA: Văd că le ştiţi destul de bine.

COMAN: Le ştim, le ştim... vreau să văd de unde le ştiţi voi.

OANA: Eu le ştiu de mult, coane... De când eram copil şi căram lada cu litere în spinare. P'atunci nu era aici decât o maghernită cu trei odăi... Văd că patronii s'au ales cu un palat, iar noi...

COMAN: Hai, vărsaţi tot sacu'. Faceţi foarte bine... Nici nu ştiţi ce bine aţi picat.

OANA: Dacă s'a întâmplat să vă placă şi dumneavoastră, nu-i nici un bai... Da'noi am venit că ne-au trimis oamenii prăpădiţi de foame.

COMAN: Nici nu bănuiţi ce serviciu ne faceţi.

PLEŞA: Drept să spui, nu ăsta ne-a fost gândul.

COMAN: O să descoperim noi de unde'ncepe toată istoria... *(Arătându-le ziarul)* Asta, aţi citit?

PLEŞA: *(respingând ziarul)* Noi culegem, paginăm, batem la calandru...

COMAN: Ori instigaţi... ori faceţi propagandă comunistă... Bolşevicilor!

PLEŞA: Cuvântu' ăsta, trebue să se scoale omul în picioare când îl spune...

COMAN: Eşti obraznic!

OANA: Apoi coane, băiatu' până acum a vorbit frumos...

COMAN: O să te dau afară.

OANA: De... noi fără ziarul dumneavoastră se poate, dar ziarul fără muncitori...

COMAN: Ameninţaţi cu greva?

PLEŞA: Nu ameninţăm pe nimeni. Ne cerem dreptul nostru. Hai nea Oană... Şi dacă nu, o să ne alegem noi mijloacele ca să-l obţinem... *(Ies amândoi)*

COMAN: *(lui Dan care a asistat mut la toată scena. Intinzându-i ziarul)* Ce-i asta?

DAN: Nu ştiu, domnule director...

COMAN: Ce'nseamnă „nu ştiu?" Eu eram de serviciu, sau dumneata?

DAN: Şi totuşi vă repet că n'am văzut materialul ăsta. Am plecat la două şi jumătate din tipografie. Ziarul era încheiat şi... articolul nu exista.

COMAN: Vedem noi numai decât. *(La telefon)* Să vină Leahu. Dar ce vă închipuiţi voi, că-i sat fără câini aici? *(Sună telefonul)* Allo... da.. eu.. Am onoarea domnule ministru. Mă mir, că de dimineaţă sunt aici. Nu. Tocmai. Anchetam. Sigur... sigur... evident... *(Inchide telefonul şi sună. Intră Nae)* De ce nu mi-ai comunicat, boule, că m'a chemat... *(Intră Ioniţă Leahu, şeful de atelier)* Ieşi! *(Leahu încremeneşte)* Nu dumneata... *(Iese Nae)* Dumneata ai fost de serviciu azi noapte? Cine a băgat materialul ăsta?

LEAHU: Nu ştiu, domnule director. Adineauri l-am văzut şi eu.

COMAN: *(ieşindu-şi din fire svârle cu tamponul de pe masă)* Aţi

înebunit cu toţii... Sau vreţi să mă înebuniţi pe mine. Urlă oraşu'... Sună Internele... A, da' nu vă merge! Vă strâng pe toţi şi vă trimit legaţi... Ce vorbă-i asta „nu ştiu"?

LEAHU: Nu ştiu, domnule director, că azi-noapte a fost scandal cu orele suplimentare... A trebuit să stau lângă ei, la rotativă, ca să tragă... Nu te mai poţi înţelege cu ei. Parcă a intrat dihonia...

COMAN: Cine bagă dihonia?

LEAHU: Par'că dumneavoastră nu ştiţi...

COMAN: Cine sunt?

LEAHU: Nu ştiu, că de mine se feresc.

COMAN: Păi, dece te-a adus directorul aici? Umblă mereu cu „frontu' unic" şi n'au venit tocmai la dumneata, socialist?

LEAHU: Zic ei, ştiţi, unde sunt eu bine văzut... *(Pauză)* Eu le tot vorbesc: „mă, băgaţi-vă minţile'n cap, mă, fiţi oameni de înţeles, mă, tot cu binişorul să mergem"... Da' stă să te asculte? Ştiţi cum îmi spune? „Caiafa"... Că, adică, înţelegeţi... Şi, trăzni-i-ar dumnezeu, dacă stau doi într'un colţ şi vorbesc, cum mă apropii, tac... sau întorc vorba...

COMAN: De-aia ţi-am dat atelierul pe mână?

LEAHU: Fac tot ce pot...

COMAN: Cine a fost azi-noapte la paginaţie?

LEAHU: Buznea.

COMAN: *(face un număr de telefon)* Şi mai cum?

LEAHU: Mircea.

COMAN: *(la telefon)* Dă-mi paginaţia. Trimite-l sus, pe Mircea Buznea. Repede *(Sună cellalt telefon)* Da, domnule director... Sigur... sigur. *(Inchide)* Voi credeţi că e joacă? Vă înşelaţi amarnic... nu e joacă *(Intră Mircea Buznea. Rămâne o clipă în uşă, îl priveşte pe Leahu, pe Dan, apoi se apropie)* Dumneata eşti Buznea?

MIRCEA: Da.

COMAN: Câţi ani ai?

MIRCEA: Douăzeci.

COMAN: Poftim mai aproape...*(Mircea se apropie)* Cunoşti articolul ăsta? Cine l-a băgat în gazetă? *(A intrat pe uşa „ secretă" directorul gazetei, Steriade)*

MIRCEA: Eu.

COMAN: Dumneata?

MIRCEA: Da, eu.

STERIADE: *(perfid)* A, interesant... Nu ştiam că avem muncitori care scriu atât de... corect. Cine ţi l-a dictat?

MIRCEA: Ce'nseamnă?...

COMAN: *(răstit)* Cine ţi l-a dictat?

MIRCEA: L-am găsit printre celelalte materiale. *(Pauză. Intră Nae şi şopteşte ceva la urechea lui Steriade care-i spune: „Să aştepte la mine")* Şi mă gândeam că nu e nici o crimă dacă apare aici... într'o gazetă... democrată... cum susţineţi...

STERIADE: Suntem când gândesc eu... şi când scriu eu. *(Luând ziarul)* L-ai găsit printre celelalte materiale. Şi-ţi închipui că sunt atât de naiv să te cred... Dumneata nu-ţi dai seama că asemenea fapt se pedepseşte? Asta e o provocare neruşinată. *(Cu perfidie)* La mijloc trebuie să fie o mână legionară, altfel nu ni se făcea asemenea bucluc... Noi apărăm de-

mocraţia. Noi ne jertfim pentru această ideie... Şi vii dumneata... In numele cui? In numele cui?

MIRCEA: Dar dumneavoastră, în numele cui vorbiţi?

COMAN: O să afli imediat. *(Pune mâna pe telefon. Steriade îl opreşte)*

STERIADE: Fii cuminte, Coman. E tânăr. Are mintea înfierbântată. De ce să-l dai pe mâna poliţiei? *(către Mircea, aspru)* Pleacă de-aici... *(Mircea îi priveşte o clipă şi se îndreaptă spre ieşire)* Să fie imediat dat afară!

COMAN: *(lui Dan)* Cel puţin acum să ai ochii deschişi şi să ştii ce trebue să faci pe viitor... *(Pauză)*

DAN: *(ca pentru sine)* E desgustător!

COMAN: Mă rog?...

DAN: Nimic.

STERIADE: Nu... nu, spune...

DAN: *(frământat, işi caută cu greu cuvintele)* E o teribilă tristeţe în toată povestea asta, domnule Coman. Şi chiar dacă el pune o mare patimă... multe lucruri scrise aici, şi spuse de el... sunt adevărate.

STERIADE: Eşti în primejdie, domnule Dan. Du-te şi te plimbă. E o zi frumoasă. Bucură-te de soare şi limpezeşte-te. *(Dan iese. Steriade schimbă tonul)* Iar tu, Coman, eşti cel mai fioros imbecil.

COMAN: Sunt... De ce sunt?

STERIADE: Voiai să chemi siguranţa de faţă cu el şi cu Dan. Să ne ridici tipografia în cap. *(Pauză)* Alte metode nu există? *(Deschide uşa secretă)* Poftiţi, domnule inspector... *(Intră inspectorul Gheorghian dela Siguranţa Generală)*

COMAN: Am onoarea...

GHEORGHIAN: Să trăieşti, Coman... Cum te simţi în postura de anchetator?

COMAN: Novice... domnule inspector... Novice.

STERIADE: N'are stofă, Gheorghiene...

GHEORGHIAN: Ei, îţi imaginai Steriade, când ne făceam doctoratul la Paris, că tocmai eu o să-mi aleg profesiunea asta? Are totuşi farmecul ei. Iţi dă posibilitatea unor rare investigaţii psihologice. Am primit de curând un studiu german: „Psihologie des Verhaftetene" al unui specialist — Dr. Carl Kraabe. L-am cunoscut personal anul trecut la Leipzig. Un tip epatant. Dar însfârşit...

STERIADE: O cafea?

GHEORGHIAN: O cafea bună, un licheur veritabil şi o ţigară străină nu se refuză niciodată...

STERIADE: *(sună. Intră Nae)* Trei cafele bune...

GHEORGHIAN: Psihologia comuniştilor în special, e teribil de interesantă. Observă: ştiu mai toţi ce-i aşteaptă. Probe pe care te miri cum de le poate îndura un trup omenesc. Uneori — îţi mărturisesc — am rămas dealtfel un sentimental, aproape că nu pot suporta. Şi ies, fug. Lipsesc din birou câteva ceasuri. Umblu cu maşina, năuc. Cum vă spun: ştiu toţi ce-i aşteaptă. Şi totuşi, parcă ar fi de fier. Am experimentat acum o metodă nouă. Aceeaşi origină: germană. Cumplită. Distruge nervii. Dece surâzi, Steriade? Bănuiesc la ce te gândeşti. Ţi-aminteşti versurile traduse de mine: „les sanglots longs des violons, et de l'automne".. *(A intrat băiatul cu cafelele)*

STERIADE : Servește-te, te rog...

GHEORGHIAN : *(sorbind cafeaua)* Mulțumesc. Și-am introdus și la mine această metodă nouă. Rezistă. Incleștează dinții și tac. Te exasperează, te înebunesc. Tac. Iți pui întrebarea : de unde puterea asta ? *(Sună telefonul)*

COMAN : Da, domnule ministru. Sigur. Dealtfel e și domnul inspector Gheorghian. *(Il întreabă din ochi dacă vrea să vorbească. Gheorghian răspunde afirmativ. Trece la telefon)*

GHEORGHIAN : Am onoarea, excelență... Nu... nu... Evident. Vă voiu raporta personal. Am onoarea. *(Inchide. Iși reia locul. Sorbe din nou din cafea)* Și mai e un factor de care trebue neaparat să ții seama. Mi l-au comunicat și colegii germani : rezistența lor crește direct proporțional cu înăsprirea măsurilor luate împotriva lor. *(Iși aprinde o țigară de foi)* Conduci un ziar, Steriade, de aceea îți spun... Când răsfoiesc presa îmi dau seama că nu suntem suficient de conștienți de primejdie... *(subit practic)* Cine e autorul ?

STERIADE : Paginatorul. Un tânăr...

COMAN : Douăzeci de ani... Buznea. Mircea Buznea.

GHEORGHIAN : Buznea ?... Interesant... *(Pauză)* Și ce-ați făcut cu el?

COMAN : Deocamdată nimic.

STERIADE : Știe că va fi concediat. La ce te gândești ?

GHEORGHIAN : Mă gândesc că e o soluție ușoară. Ce rezolvă ? Sau aducerea la siguranță ? *(Hotărât)* Mi-l lăsați în grijă. Să nu bănuiască că ne-ați avizat. *(Pauză)* Va fi supraveghiat. *(Pauză)* Și cum spuneam, într'adevăr sunt tari. Tac. Există și excepții. Și anume metode. Reușesc extrem de rar, e drept, dar merită să încerci. *(Pe gânduri)* Mi-a căzut în mână acum un an unul; am încercat un sistem delicat: dă greș, aproape fără excepție dă greș. Il îndârjește cumplit. Și totuși merită încercat. *(Râzând)* Cum spun băieții mei : întâi îl bag „în viteză"... Ii trec pe la nas vreo zece anișori de Doftana... Ii arăt apoi posibilitatea să guste din bucuriile acestei vieți pământești... Un teanc serios de bancnote noui. Acum un an mi-a reușit cu unul. Lucrează pentru noi.

STERIADE : Și crezi că ceilalți nu află ?

GHEORGHIAN : Tocmai în aceasta trebue să rezide abilitatea ta de anchetator : să-l acoperi cu grijă. Altminteri ai ratat întregul capital învestit. Ei, da, meseria asta — cum îți spun dragă Steriade — e mult mai complicată decât bănuiți voi... *(Pauză)* Buznea, ați spus?

COMAN : Buznea.

GHEORGHIAN : *(Notându-și)* Interesant. *(S'a ridicat)* Voi mai rămâneți, probabil. *(Lui Steriade)* Te chem eu după amiază. *(S'a apropiat de fereastra deschisă)* „Les sanglots longs des violons et de l'automne"... Ce spui, Steriade ?... *(s'a apropiat de ușa secretă)* P'aicia, nu ? *(A ieșit)*

STERIADE : *(după ce Gheorghian a ieșit)* Nu-i mai simplu așa ? *(Intră Sergiu Manolescu, dinspre redacție și întinde timid câteva foi bătute la mașină)*

SERGIU MANOLESCU : Scuzați ! *(și iese)*

COMAN : *(explicându-se)* Știți... articolul meu de mâine. L-am dat mamelucului ăsta să-l mai vadă... că are stil.

STERIADE : Cum îi spune ?

COMAN : Sergiu Manolescu.

STERIADE : Nu... articolului.

COMAN: *(întinzându-i-l după ce şi-a aruncat şi el ochii pe articol)* „Impotriva violenţii".

STERIADE: *(îl parcurge în goană... citind)* „Veştejim elanurile tinerilor în uniforme, al căror cald patriotism necontestat, îi împinge totuşi la acte"... *(lui Coman după ce a mototolit articolul)* Eşti dement? Cheamă dactilografa.

COMAN: Imediat, domnule director, imediat... *(deschide uşa... şi după o clipă intră o dactilografă care se aşează, gata de dictat, la maşina de scris)*

STERIADE: *(în timp ce se plimbă încruntat prin birou)* Titlu: „Impotriva dreptei şi împotriva... stângii". Subliniază.

C O R T I N A

ACTUL II

Tabloul III

(Decorul reprezintă o cameră din locuinţa meseriaşului tapiţer Tudor Tomescu. O odaie spaţioasă, mobilată fără lux dar cu îngrijire, demonstrând o oarecare bună stare medie. Camera are o masă la mijloc acoperită cu o învelitoare de pluş. In jurul mesei câteva scaune tapisate solid, semn că maistrul în orele sale libere s'a ocupat şi de locuinţa proprie. Un divan acoperit cu o scoarţă bihoreană. Intr'un colţ al camerei un mic birou, nepretenţios, proptit în zid. O lampă de birou cu glob albastru. Biroul serveşte şi bătrânului pentru socotelile lui, dovadă tuşiera, ştampilele, registrele, dar şi tânărului Dan pentru orele sale de scris. Lângă unul din pereţi, o bibliotecă rulantă, pe picior, cu diferite cărţi. Pe pereţi un tablou gen „gang" — o revărsare de liliac; un alt tablou: natură moartă — nişte struguri şi prune brumării, apoi o serie întreagă de cadre: Dan la diferite vârste; nu lipseşte fotografia cu Dan pe calul de lemn şi puşca în mână, apoi Dan în mijlocul colegilor la examenul de bacalaureat. Ochiul este reţinut de portretul unei femei tinere şi frumoase. Peste fotografie timpul a început să-şi treacă rugina... E mama lui Dan. Camera are două uşi; una duce spre intrarea de serviciu, cealaltă, deasupra unor trepte, spre atelier. Odaia are o fereastră ce dă în curte. Se întunecă. Bate o ploaie grea şi persistentă. Odaia e luminată doar de lampa cu abatjour albastru de pe birou. Uşa dinspre atelier e întredeschisă şi vine de acolo o făşie puternică de lumină, Dan e la fereastră şi priveşte cum se sparg picăturile de ploaie în geam).

TUDOR: *(venind dinspre atelier, după ce a stins acolo lumina)* Afurisită vreme... Parcă ar fi Noembrie... Nu Aprilie.

DAN: Ai închis tată?

TUDOR: Trebuia să vină să ridice o comandă. Da' cine să iasă p'asemenea timp? *(pe gânduri)* Ori n'or fi având oamenii bani... *(In timp ce-şi deşartă bonurile într'unul din sertarele biroului)*. Viaţă păcătoasă, arz'o-ar focu'... *(de departe se aude un marş monoton de fanfară. Pauză)* Ingroapă pe cineva... Acu are şi omul muzica lui... *(Pauză)*. Şi peste-un ceas

o să-l bată ploaia... *(Muzica s'a îndepărtat, s'a stins. O bună bucată de vreme nu-şi vorbesc) (Pauză)* Unde-i mândria omului, tată?

DAN: In inima... în puterea lui.

TUDOR: *(întunecându-se)* Nu-mi spune. Şi eu credeam când eram ca tine. A ajuns lumea un bâlci. Intinde unu' o frânghie între două clopotniţe, umblă pe ea şi strigă: „priviţi-mă!" Şi turma se hlizeşte... Şi aşa merge.

DAN: Nu merg toţi, tată... Şi nici n'o să mai meargă mult.

TUDOR: Acum douăzeci de ani vorbeam ca tine... Şi-a mers din rău în mai rău...

DAN: Şi-o să fie şi mai rău, dacă or să stea oamenii cu mâinile în sân.

TUDOR: Taci, nu-mi vorbi. Şi eri te-am auzit. Nu-mi pomeni. Imi vine câteodată să iau cărămizi, să zidesc fereastra şi uşa... să fie întuneric.

DAN: In nouăsute douăzeci când ai ieşit la grevă, tot aşa gândeai?

TUDOR: Cum?

DAN: La greva generală, tot aşa...

TUDOR: Atunci a fost altceva.

DAN: A ucis Ferdinand în piaţa teatrului şi Carol la Griviţa... *(Pauză)* Intrebai unde-i mândria omului... Atunci dece-mi ceri mie să mă târăsc?

TUDOR: Dar nici mie să nu-mi ceară nimeni ultimul dumicat.

DAN: Mă boceşti de par'că m'aşi duce la moarte.

TUDOR: Dar unde vrei să te duci? Mi s'a întunecat mie mintea?... Nu mai pricep eu nimic? Imi spui mereu: „vine războiul, tată". Şi vrei să te duci să mori în Spania...

DAN: Cei care luptă contra lui Franco...

TUDOR: Taci. Nu-mi sfâşia inima. Nu vreau să mai aud. *(Pauză)*. Tu ştii ce zi e astăzi?

DAN: Ştiu, tată, ştiu.

TUDOR: 8 Aprilie. Acum şaptesprezece ani am rămas singur. Numai cu tine. Ne-a închis cu greva generală.

DAN: V'a închis că v'a trădat.

TUDOR: M'a luat de-acasă. M'a dus mama până la poartă. Plângea. „Incheie-te la gât, Tudor, să nu răceşti. Incheie-te la gât"... La Jilava am primit o scrisoare... *(Se ridică, deschide un sertar al biroului şi dintre hârtii şi fotografii vechi scoate o scrisoare veche)*. „De noi să n'ai grijă, Tudore. Copilul creşte, e sănătos şi întreabă de tine. Tu să te fereşti, Tudore, să nu te'mbolnăveşti. De mine să n'ai grijă. Tu să ieşi sănătos..." *(Pauză, în timp ce împătureşte scrisoarea)* Eu am ieşit... dar pe ea n'am mai găsit-o. *(Pune cu grijă scrisoarea la locul ei)*. M'am întors. Şi-atunci ploua. M'am oprit în drum la frizer. Să vin acasă frumos... Imi bătea inima să se sfarme.. Mi-au ieşit înainte vecinii: „Bine ai venit, Tudore!" — Te-am găsit într'un colţ, în curte... Şi am rămas să te cresc. Să-ţi fiu şi mamă şi tată. Atâta mi-a rămas. Tu.

DAN: *(impresionat)* Ce te plângi, tată? Te-am necăjit eu vreodată?

TUDOR: Nu m'ai necăjit. Dar acum... la bătrâneţe... să nu-mi întuneci zilele. *(Strigând aproape)*. N'am adus copil pe lume să mi-l ucidă...

DAN: Tată...

TUDOR: Uite: să-mi făgăduieşti, în ziua asta, în care a murit mama,

c'o să mă asculţi... *(pauză)*. Ştiu, te duci acasă pe la Mihai. Ştiu şi asta. Şi de Sanda ştiu. Numai tu crezi...

DAN : Tată, te rog...

TUDOR : Nu... că nu-ţi spun nimic.

DAN : Ce-i între mine şi Sanda, nu pricepi.

TUDOR : Ba pricep... Inţelege tata... dar...

DAN : Nea Mihai n'ar vorbi copiilor lui...

TUDOR : Cu Mihai, e altceva.

DAN : Nu-i un om, nea Mihai ?

TUDOR : Ba da. Spui Mihai Buznea, şi sună mândru numele ăsta. Cinstit, curat... deştept. Hei, să fi avut noi mulţi ca el la greva generală, nu se'ntâmpla cum s'antâmplat. *(Fără convingere)*. Dar, nu-l mai iubesc...

DAN : *(nu-i vine să creadă)*. Nu-l mai iubeşti pe nea Mihai ?

TUDOR : Nu-l mai iubesc. *(Pauză)*. Ultima oară când l-am văzut i-am spus : „Mihai, ai nevastă, copii, ai mamă bătrână, ai răspunderi..." Zice : „Lasă Tudore, cele mai mari răspunderi ştiu faţă de cine le am". N'au trecut câteva zile ...şi uite. *(Pauză)*. Şapte luni... Cine ştie pe unde-o fi. *(Cu o mare căldură şi dragoste)*. Dac'o fi bolnav? *(Pauză)*. Tu te duci p'acolo. O duc greu... Las'că ştiu eu. Mi se rupe inima de Maria. *(Pauză)*. Când treci p'acolo ?

DAN : Poate şi'n seara asta, dacă s'o mai potoli ploaia.

TUDOR : *(mereu pe gânduri)*. Am ceva... pentru Maria.. Să-ţi dau *(Se duce spre atelier)*. De Mihai, să n'aud.. .pentru ea, pentru Maria. *(Iese. Se deschide uşa şi intră ud leoarcă, purtând mustaţă şi ochelari, Mihai Buznea. Deşi face eforturi să învingă oboseala, se cunoaşte că-i fărâmat. Dan încremeneşte)*.

DAN : Nea Mihai... *(băiguind aproape)*. Acum vorbeam cu tata.

MIHAI : Atunci poate că-i bucuros să mă vază. *(Văzând tăcerea, ezitarea lui Dan)*. Sau o fi supărat... Să plec... *(In pervazul uşii ce duce spre atelier a apărut Tudor. A încremenit o clipă. Are impresia că nu vede bine. S'a încredinţat că-i Mihai şi se repede pe scări)*.

TUDOR : Mihai ! *(Il îmbrăţişează cu o dragoste nepotolită)*.

MIHAI : Sunt ud leoarcă, Tudore.

TUDOR : *(dându-se un pas îndărăt)*. Dar ce-i cu tine ? Te clatini.

MIHAI : Sunt ostenit.

TUDOR : Stai jos. Desbracă-te. *(Il desbracă el ; lui Dan)*. Scoate o haină de a mea, tată... Stai aici. Eşti pătruns tot. Şi cămaşa-i udă.

MIHAI : Lasă, Tudore, lasă... Acù e bine.

TUDOR : Ba nu e bine deloc. Scoate băiatule o pereche de ciorapi de la mine. *(Il descalţă, mai mult cu forţa. Dan a adus ciorapi. Se uită la ei)* Erau alţii, mai buni. Pune-i pă ăştia acum. *(Se duce dincolo şi vine cu un fel de palton, îl pune pe umerii lui Mihai)* Aşa. *(Il mai priveşte odată, ca pe un copil)* Ăi fi şi flămând.

MIHAI : *(râzând)* De, Tudore, uneori o nimereşti... Da' stai : nu m'a căutat nimeni ?

TUDOR : Când ?

MIHAI : Astăzi.

TUDOR : Nimeni. *(Intrebându-l pe Dan)* Aşa-i ?

DAN : Nimeni... *(Mihai se întunecă)*.

TUDOR : Nu stai ?

MIHAI : *(uitându-se la ceas)* Ba stau...

TUDOR : Intâiu să-ţi fac un ceai. Un ceai fierbinte. Să nu te bolnăveşti. Acù îţi fac. Uite acù... *(Iese pe uşa care dă spre bucătărie. Pauză)*

MIHAI : Ce fac ai mei ?

DAN : Bine, nea Mihai. Toate bune.

MIHAI : Măi, Dane...

DAN : Spune, nea Mihai.

MIHAI : Fă-mi un serviciu. Am nevoie de un om. Să mi-l aduci aici. Te duci ?

DAN : Da.

MIHAI : Pe Adrian. Il ştii. Il găseşti la sindicat, la uniune, pe Batiştei. Să vină repede încoa. Ia o maşină. Uite bani.

DAN : Lasă, nea Mihai. Cu tramvaiu'...

MIHAI : *(insistent)* Cum îţi spun eu. Ia o maşină... Nu sufli la nimeni. Numa' lui. *(Dan îşi ia repede pardesiul şi iese prin atelier. Mihai se uită o clipă prin odaie şi apoi se întinde pe divan. Aţipeşte numaidecât. Intră Tudor aducând ceaiul. Mihai tresare)*

TUDOR : Ia şi bea să te 'ncălzeşti. Să-ţi dau şi-un păhărel de rom.

MIHAI : *(îl opreşte)* Nu, Tudore, că moleşeşte. Şi am treabă. *(Tudor îl priveşte insistent. Se aude un sgomot. Mihai tresare).*

TUDOR : Ce-i ?

MIHAI : Nimic.

TUDOR : Eşti urmărit ?

MIHAI : *(foarte puţin convins)* Nu.

TUDOR : *(in timp ce-i împinge ceaiul după ce o clipă a stat atent)* Ia şi bea. *(Pauză)* Că nu sunt cu zece ani mai bătrân...

MIHAI : *(mirat)* Dece ?

TUDOR : Să-ţi pot vorbi aşa cum vreau eu. *(Pauză)* Nu-i păcat de viaţa ta ? Să umbli aşa, hăituit... *(Pauză)* Da' eu cred c'a început să-ţi placă...

MIHAI : *(împingând ceaiul)* Ce tot vorbeşti, Tudore... cum o să-mi placă ? Nu i-am mai văzut pe ai mei de şapte luni... Câte odată îmi sângeră inima de dor. Mă gândesc la Maria : n'a avut o zi bună. Altă dată de dorul bătrânii : cât o să mai trăiască ? O să apuc s'o mai văz ? De grija băiatului... Acù are nevoie de mine. *(Pauză. Mihai bea).*

TUDOR : Ia şi mănâncă... *(privind prin odaie)* Dar, unde-i băiatu' ?

MIHAI : L-am rugat eu să-mi ia nişte ţigări... *(Pauză)*

TUDOR : Dumnezeu ştie ce-o să mai iasă...

MIHAI : Dumnezeu, în mod sigur, nu e informat... Şi dacă ţi-a rămas nădejdea la el...

TUDOR : Tu crezi că eu nu mă frământ? Nu mă sbucium? Dacă vine războiul ?

MIHAI : *(plimbându-se prin odaie)* Că te frămânţi, nu-i rău... Şi războiul poate să vină Ce alta vor capitaliştii ?

TUDOR : Nu mai umbla, eşti ostenit, şezi, hodineşte-te.

MIHAI : Nu pot. Spui că te gândeşti la război. Ai copil. Şi eu am copii. Ce faci ?

TUDOR : *(dezorientat)* Ce pot să fac? Cine ştie ce-i de făcut?

MIHAI : *(se opreşte şi-l priveşte drept în faţă. Aspru)* Dacă nu te-aş cunoaşte nu te-aş crede. *(Privindu-l drept în ochi)* Nu ştii ? Unde trăieşti tu? In fundul pământului? Pe un vârf de munte? Inima, conştiinţa ta de

luptător dela greva generală, nu-ţi mai spun nimic? *(Pauză)* Mă mustri pe mine...

TUDOR: *(neconvins)* Nu te mustru.

MIHAI: Ba, mă mustri. Din dragoste o faci. Mă mustri pe mine că nu am grijă de copiii mei. Tu crezi că-l iubeşti pe al tău? *(Il priveşte din nou, drept în ochi)*. Nu-l iubeşti.

TUDOR: *(speriat)* Pentru ce ai venit? Nu cumva...

MIHAI: *(simplu)*... Ca să mă odihnesc un ceas...

TUDOR: Nu cumva vrei să-mi ceri...

MIHAI: Linişteşte-te. Eram prăpădit de oboseală, şi trebue să plec iar. Cât despre Dan, dacă va fi să vină în mişcare, n'o să vină când o să-l chem eu, şi nici tu n'ai să-l poţi opri. O să vină dacă o să găsească în el ceeace ai pierdut tu... *(Intră plouat, înfrigurat, Dan. Rămâne o clipă nedumerit în mijlocul camerei. Nu ştie pe ce atmosferă a picat)*

DAN: Tată... Uite ce m'am gândit... *(Pauză)* Auzi...

TUDOR: Spune...

DAN: Nea Mihai, tot e obosit... şi-o să se întindă. Hai, să mergem noi la cinema. Noi doi, tăticule...

TUDOR: *(se uită o clipă la Dan, apoi la Mihai. După o pauză)* Lasă... Dacă e nevoie... o să trec la cinema... dincolo.

MIHAI: Numai câteva minute, Tudore. Trebue să vorbesc cu un om... *(Pauză. Se plimbă frământat, agitat prin cameră. Lui Dan)* Vine repede?

DAN: Da.

MIHAI: *(se plimbă mai departe, frământat, prin odaie)* Nefericirea face că n'ai întotdeauna atâtea puteri în tine cât ar fi nevoie. Inţelegi, Tudore: să ştii, întotdeauna, care-i ăl mai însemnat lucru. Să nu şovăi tocmai atunci când trebue acţionat repede. *(Fiindcă a surprins o privire a lui Dan)* Nu... Nu despre îndoieli vorbesc, Dane. Altceva. Ai văzut, câteodată, pe vreme de furtună? Le sunt păsărilor aripile prea mici. Şi atunci, o clipă, sboară în loc... *(ca pentru el, încleştând pumnii)* Trebue încă un salt... *(Bate cineva la uşa ce dă spre cealaltă odaie. Tudor şi Dan trec în atelier. Mihai deschide. Intră Adrian)* Hai, frate, te-aştept...

ADRIAN: Dar ce-i? S'a'ntâmplat ceva?

MIHAI: O să vezi. Stai jos. O chestie neplăcută. M'am pierdut de Preda. A căzut casa.

ADRIAN: Nemaipomenit!... Cum?

MIHAI: De unde să ştiu? Am observat semnul scos şi am trecut mai departe.

ADRIAN: Să nu te fi înşelat.

MIHAI: Nu m'am înşelat.

ADRIAN: Şi totuşi în momente de asemenea încordare, cum trăim noi...

MIHAI: Acum să lăsăm asta... N'avem timp. Grav este că m'am pierdut şi de Dumitrescu.

ADRIAN: Nemaipomenit ghinion... Şi tocmai acum. A nu, aici e mâna duşmanului, tovarăşe... Eu le spun necontenit oamenilor, măi fraţilor, atenţie, fiţi...

MIHAI: *(scurt)* Cum stăm cu greva?

ADRIAN: Bine.

MIHAI: Ce înseamnă: „bine"? Frate, nu-ţi dai seama? Nu-i vorba de o simplă acţiune de revendicări...

ADRIAN : ...economice... Ştiu.

MIHAI : Tocmai. Asta trebuie bine lămurit. Adânc. Până la ultimul om...

ADRIAN : S'a prelucrat. Obiectivele grevei sunt astăzi precise : se va cere sporirea salariilor la nivelul scumpetei. Incetarea terorii în fabrici. Contract colectiv încheiat prin confederaţie...

MIHAI : Şi ?

ADRIAN : Ce înseamnă : „şí" ?

MIHAI : Vezi că tocmai ce este important, mi-e frică să nu fie luat uşor...

ADRIAN : Frate dragă...

MIHAI : Ascultă-mă... Greva asta se încadrează în toată acţiunea dusă de Partid. Trăim pe toate planurile un moment important. Suntem în plină dictatură.

ADRIAN : Regală... Ştiu. Ce naiba, îmi explici lucruri...

MIHAI : *(calm, dar sub calmul lui se simte tensiunea)* Ascultă-mă. Banditii ăstia d'aici fac tot ce pot să-i netezească lui Hitler drumul încoace.

ADRIAN : E limpede.

MIHAI : In lume vezi ce se întâmplă... Bate Hitler cu pumnu' în masă, cere Cehoslovacia şi tac toţi. Numai Uniunea Sovietică şi-a spus cuvântul în apărarea poporului cehoslovac...

ADRIAN : Şi-a stat Hitler...

MIHAI : Dar e numai amânare. Fiindcă americanii şi englezii îl îngraşă pe Hitler. Il îngraşe şi-l împing încoace, doar, doar, o ataca Uniunea...

ADRIAN : Asta-i planul lor. Acum e evident.

MIHAI : Să se lămurească fiecărui om că tâlharii ăştia d'aici îngenunchiază ţara şi-o vând lui Hitler, numai ei să-şí facă interesele. Să se explice că Partidul nostru cheamă la luptă împotriva trădării ăşteia ticăloase... Că poporul nu vrea război... Că noi vrem o politică sinceră de prietenie cu Uniunea Sovietică... singura forţă care apără independenţa ţărilor mici... Ce notezi acolo ?

ADRIAN : Punctele. E bine să fie reamintite vorbitorilor.

MIHAI : Vezi acum ce importanţă capătă greva asta ? De aici vor porni altele în Bucureşti, şí apoi... *(practic)* Comitetul de grevă s'a format ?

ADRIAN : Cred că da.

MIHAI : Ştii, ori nu ştii ?

ADRIAN : S'a format...

MIHAI : Cine-s oamenii ?

ADRIAN : Oproiu, ştie.

MIHAI : Delegaţia pentru tratative, s'a ales ? Din cine se compune ? Avem oameni buni la I.M.R. Marinoiu a intrat ?

ADRIAN : Asta nu mai ştiu... Nu pot să mă bag în toate. Nici n'ar fi just... Oproiu e secretarul organizaţiei. E un om cu experienţă...

MIHAI : *(Se cunoaşte că-i nemulţumit)* Ştie Oproiu... Ştie Oproiu...

ADRIAN : Ba nu, ştiu şi eu... Dar recunoaşte, e mai firesc ca Oproiu...

MIHAI : Acţíuni de simpatie la alte întreprinderi, s'au pregătit ?

ADRIAN : Sigur. Se vor face întruniri sburătoare în toate întreprinderile...

MIHAI : Unde ?

ADRIAN : Am împânzit oraşul. Ştii doar că nu sunt un prost organizator. *(Pauză)* Mai grav e că n'avem nici o posibilitate de mobilizare prin presă...

MIHAI : Cum n'avem ?

ADRIAN : Sigur că n'avem.

MIHAI : Uiţi aparatul ilegal al Partidului ?

ADRIAN : Va fi un manifest ?

MIHAI : Va fi.

ADRIAN : La timp ?

MIHAI : La timp.

ADRIAN : Nu uita că poimâine, Vineri dimineaţa, trebuie să înceapă greva.

MIHAI : Nu uit.

ADRIAN : Mai ales pentru acţiunile de solidarizare e nevoie...

MIHAI : *(pe gânduri)* Ştiu, frate, ştiu...

ADRIAN : Tot Vineri se va face demonstraţia de stradă...

MIHAI : Şi ?

ADRIAN : Atunci... în noaptea asta...

MIHAI :*(mereu frământat. Ingândurat)* Vom avea... trebue să avem manifestul...

ADRIAN : E bine.

MIHAI : E şi nu e... *(Se plimbă în lungul şi în latul odăii)*

ADRIAN : Eu am făcut tot ce-am putut. Acum depinde de Oproiu.

MIHAI : *(mai mult pentru sine)* Trebuie să-l văd neapărat pe Oproiu... *(Frământat, pe gânduri)*. Neapărat. Dar când?

ADRIAN : Dacă e să-l vezi... numai astă seară...

MIHAI : *(mereu sbuciumat)* Sigur, în seara asta. *(Se plimbă agitat prin cameră)* Nu, nu... E foarte important... *(O clipă îi fuge privirea spre camera unde se află Tudor şi Dan)* Da, trebuie să-l văd numaidecât pe Oproiu... *(Pauză. Lui Adrian)* O clipă... Să mă gândesc....

ADRIAN : Dacă vrei... pot să-ţi fac o întâlnire...

MIHAI : Ce spui ?

ADRIAN : Zic : pot să-ţi aranjez chiar acum o întâlnire cu Oproiu.

MIHAI : Unde ?

ADRIAN : Unde-ţi convine. Dar ce e, ce te frămânţi ?

MIHAI : Nu mă frământ...

ADRIAN : Eu cred că-i bine să-l vezi pe Oproiu. E simplu.

MIHAI : Dacă n'ar fi şi altele... *(După o pauză de gândire. Hotărît)*. Bine. *(Se uită la ceas)* La nouă. Potriveşte-ţi ceasul. Al meu e opt fără cinci. La nouă pe Cuţitul de Argint, pe partea cu soţ.

ADRIAN : Atunci, rămâi sănătos. Şi succes ! *(Iese)*

(Mihai a rămas o clipă în mijlocul camerei. Face câţiva paşi. Se uită mereu la ceas)

MIHAI : *(singur)* Şi dincolo ? Unde-o fi Preda ? Cum să ajungă textul ? *(Face din nou câţiva paşi prin cameră. Se îndreaptă spre atelier. Se opreşte. Se deschide uşa prin care a ieşit Adrian şi intră Sanda)*

SANDA : Tăticule ! *(Il îmbrăţişează)*

MIHAI : Sanda ! De unde ai aflat ?

SANDA : Stai să te văd, tăticule... să te văd... Mi se pare că visez. Vai ce mustăţi ţi-au crescut ! *(Văzându-l mereu surprins pe Mihai)* Să nu-l certi... Dan mi-a spus. Dar să n'ai grijă, n'am spus nimănui... Şi nici n'o să spun. Poate să mă taie în bucăţi, să mă ucidă. Să te văd, tăticule... Ai îmbătrânit... arăţi rău. Eşti bolnav ?

MIHAI : Nu sunt bolnav. Stai. Să te văd şi eu. Ce face mama ?

SANDA : E bine. Să n'ai grijă. Şi Mircea, e bine.

MIHAI : Mămuca... ce face, mămuca ? *(Pauză)* Ce taci ? Spune.

SANDA : Nu, tăticule, nu te speria. Cu bătrâneţile... Şi azi am dus-o la noi la clinică, s'o mai vază medicii.

MIHAI : Biata mămuca... Ce i-aţi spus despre mine ?

SANDA : Ştie, tăticule. Ai uitat cum simte ea toate ? Acu, spune şi ea ca mama: nu-i nimic... *(Cu lacrimi în ochi)*. Trece...

MIHAI : A, păi, nu aşa... Ia, râzi tu...

SANDA : *(silindu-se să râdă)* Cum spui tu : râzi să iasă soarele...

MIHAI : *(uitându-se la ceas)* O să iasă soarele şi noaptea... numai să facă viaţa omului mai frumoasă...

SANDA : *(văzându-l cum se frământă şi se uită mereu la ceas)* Te grăbeşti ?

MIHAI : *(îngândurat)* Da. Trebue să plec. *(Pentru el, dar tare)* Dar, trebue să mă duc ? *(Nehotărât)* Trebue.

SANDA : Tată...

MIHAI : *(frământat, se plimbă prin odaie. N'o aude)*.

SANDA : Tăticule... *(Timidă, abia îndrăznind)* Nu pot să mă duc eu în locul dumitale ?

MIHAI : Cum ?

SANDA : Eşti obosit. Las'că mă duc eu în locul dumitale. Să nu râzi... Am spus o prostie ?

MIHAI : Nu. *(Pauză)* Dar tu ştii despre ce e vorba ?

SANDA : Mă înveţi.

MIHAI : S'ar putea să te aresteze...

SANDA : Nu sunt fata ta ? Am să rezist... Nici nu ştii tu cât pot eu să sufăr. *(Pauză)* Crezi că lunile astea au trecut aşa, că n'am învăţat nimic ?

MIHAI : *(pe gânduri)* Nu... Nu e bine...

SANDA : *(febril)* De ce nu e bine, tată ? *(Tristă)* N'ai încredere în mine...

MIHAI : Nu numai eu trebuie să am. Tu trebuie să ai încredere în tine.

SANDA : Dacă ai şti, cum îi urăsc... *(Mihai o priveşte drept în ochi)* Din tot sufletul meu, îi urăsc... Incearcă, tată...

MIHAI : *(şovăie totuşi)* De aici se pot trage multe...

SANDA : Pentru alţii ?

MIHAI : Şi pentru tine... Inchisoare... Dar mai ales pentru alţii...

SANDA : Nici dacă... *(aproape scrâşnind)* nici dacă mă ucid...

MIHAI. Bine. Atunci, uite ce faci. Te plimbi prin oraş o oră. Iei un tramvai, două, te dai jos. Pe urmă o maşină şi cobori pe cheiul Dâmboviţei la podul Radu Vodă. O iei pe jos... Ţii minte ?

SANDA : Da, tată.

MIHAI: Mergi pe bulevardul Mărăşeşti. E strada care duce spre Expozíţie.

SANDA: Ştiu.

MIHAI: Te opreşti la numărul 103. O casă mică, joasă. E un debit de tutun. Intri. Ai să vezi un bătrân. Spui: „ţigări de foi cu carton aveţi?".

SANDA *(râde)* Râzi de mine. Cine-a mai văzut ţigări de foi cu carton?

MIHAI: *(aspru)* Zici cum îţi spun eu. Dacă îţi răspunde: „avem numai zece cutii", îi dai plicul ăsta şi pleci. Te mai plimbi pe străzi, iei tramvaiul şi te duci acasă. Ai înţeles?

SANDA: *(fericită)* Inţeles, tăticule...

MIHAI: Incă ceva: dacă se întâmplă... cumva... distrugi. Dacă nu reuşeşti şi... ajungi... *(Pauză)*

SANDA: La Siguranţă... Ştiu: „nu-i al meu!"... Dar nu se'ntâmplă nimic. Vino să te sărut. Ce drăguţ eşti dumneata aşa preocupat, serios.

MIHAI: *(se uită la ceas)* Acum, fetiţo, avem treabă... multă...

SANDA: Gata, tăticule? *(îşi ia bascul)* Când te mai văd? *(Mihai o îmbrăţişează).*

MIHAI: O să ne vedem, o să ne vedem curând. *(Sanda iese pe uşa pe unde a intrat, Mihai îşi ia pardesiul, se apropie de uşa atelierului)* Tudore...

TUDOR: Pleci?

MIHAI: Plec, Tudore.

TUDOR: Nici n'ai mâncat.

MIHAI: Nu-i nimic, *(zâmbind)* trece... Dar uite ce e, Tudor: s'ar putea să mă caute aici un om. Nu prea înalt. Da' voinic. O să întrebe de Bobeică. Spune-i că am plecat cu Adrian. Şi că mă întorc pe la unsprezece...

TUDOR: *(fericit)* Te'ntorci?

MIHAI: Mă întorc... *(iese)*

TUDOR: *(lui Dan)* Hai, tată, să-i pregătim de mâncare. Şi un pat bun.

DAN: Cine ştie de când n'a mai dormit omeneşte.

TUDOR: Să-l culcăm aici.

DAN: Nu, să-l culcăm în patul meu.

TUDOR: Ia taci... *(se aude o bătaie în uşă)* Da... intră! *(intră Preda).*

PREDA: Bună seara... Se poate repara... *(se uită cercetător împrejur)*.... Cred că n'am greşit... Aveam o adresă... Bobeică...

TUDOR: Il căutaţi... *(şi ezită)* pe Bobeică?

PREDA: Da.

TUDOR: *(repede)* Acum a plecat. Mi-a lăsat vorbă să-ţi spun c'a plecat cu Adrian.

PREDA: *(gest disperat)* Cu Adrian?

TUDOR: Aşa a spus...

PREDA: *(Iese repede, aproape în fugă)*

TUDOR: *(fugind după el)* Dar se întoarce... se întoarce pe la... *(Preda a dispărut. Tudor şi Dan au rămas consternaţi. Urmează o lungă*

tăcere. Apoi Tudor, dând din cap cu amărăciune) Poate că... nu se mai întoarce...

CORTINA

Tabloul IV

(Decorul reprezintă o pivniţă. La dreapta o stivă de lemne, iar pe peretele netencuit, rama unei oglinzi rămasă acolo după evacuarea bulendrelor. Peretele din fund are două ferăstruici cu ochiuri mici de geam. Intre ferestre un pat de campanie acoperit cu o pătură, un cuier peste care spânzură o draperie de pluş verde, prăfuit, cu galeria ei de alamă. Jos pe podea o altă galerie de alamă. In stânga scenei o masă de bucătărie albă, mare, de brad, cu poliţă. Pe masă şi pe poliţă, casete de litere. Alături de masă e un „boston". O scară neagră, cu trepte inalte, urcă spre tavan. Abea se ghicesc două umbre).

VOCEA BĂRBATULUI: Nu se mai vede nimic... Au trecut îndărăt şi lampagii. Eu cunosc oamenii după picioare. Ştiu când se grăbesc, când sunt obosiţi... Acum merg repede. Ii bate ploaia...

VOCEA FEMEII : Nu putem face lumină?

VOCEA BĂRBATULUI: Ba da... Dar întâi să acopăr ferestrele.... *(Acoperă ferestrele. Cea din dreapta cu o ţoală veche, cea din stânga cu un colţ al draperiei de pluş. Vorbind draperiei care se împotriveşte manevrei)* Iată c'ai ajuns, onorată draperie, din nou la întrebuinţarea dumitale de pe vremuri. Ei, cine ştie, la ce fereastră ai stat. Ai ajuns în pivniţă. Nu-i nimic. Poţi fi mândră. Abia acum serveşti. *(A terminat cu astuparea ferestrelor)* Aşa. Şi acum să facem lumină. *(Se apropie de masă şi aprinde lampa cu gaz)* Şi cum îţi spun, am ajuns să cunosc oamenii după umbletul lor.

IOANA: Lucrezi de mult aici?

MITICĂ PLEŞA: *(o priveşte o clipă şi apoi continuă firesc...)* Trec roţile unui cărucior de copil. Pe urmă cismele unui soldat. Mai trece o vreme. Işi târăşte un bătrân ghetele lui cu gumilastic... Şi-mi spune: „ei, băiatule, când copilul ăsta din cărucior o să poarte cisme ca soldatul, tu o să-ţi târăşti picioarele ca bătrânul". *(Râzând)* Dacă n'o să te poarte şi pe tine... în cărucior. *(Tuşeşte).*

IOANA: Strânge-te la piept... e frig aici.

PLEŞA: *(Ia de pe cuier o haină)* Pune asta pe dumneata. *(Faţă de împotrivirea tăcută a fetei)* Nu, nu... Eu sunt obişnuit. Imi place frigul. *(Tuşeşte mai tare).*

IOANA: Ar trebui să te îngrijeşti.

PLEŞA: Ca să te îngrijeşti, trebuie să fii bolnav. Ca să fii bolnav, trebue să ai timp. Şi eu n'am timp să fiu bolnav. *(Tuşeşte tare; apoi râde)* Da' de ajuns cu vorba... Să trecem la lucru. *(Işi ia vingalacul şi începe să culeagă).*

IOANA: Lasă... asta nu-i urgent.

PLEŞA: *(punând vingalacul jos, nedumerit, înciudat)* Şi ce-i urgent nu vine... Dela patru sunt gata, pregătit... Şi nu vine... *(îngrijorat)* Şi mi-a

spus tovarăşul Preda ieri: „E urgent, frate, urgent... O să vină şi o tovarăşă dela tehnica centrală..." Dumneata adică. Dumneata văz c'ai venit. Şi materialul întârzie... *(Pauză)* Să nu se fi întâmplat ceva... *(Pauză)* Il cunoşti pe tovarăşul Preda?

IOANA: Nu.

PLEŞA: Ce om minunat... Ai să vezi... nu se poate să nu-ţi placă...

IOANA: *(aspru)* Eu n'am timp să-mi placă nimeni.

PLEŞA: *(sincer)* Nu... Păi, eu n'am spus cu gând rău... Am spus că-i *(subliniind cuvântul)* un om...

IOANA: Cât e ceasul?

PLEŞA: *(se uită la ceasul lui de buzunar)* Nouă fără cinci...

IOANA: *(ca să-şi gonească urâtul)* Hai să-mi arăţi şi mie cum lucrezi... să treacă timpul... Cum de vezi la lumina asta?

PLEŞA: Eu nu mai trebuie să mă uit la litere. Mă cunosc ele. Când lucram la tipografie, afară, le mai încurcam, mai greşeam. Striga şefu' d'atelier: „puneţi ochelari". „Dac'ai orbit... la azil!", striga Leahu. N'am orbit. Da' pentru cine să robesc? Pentru Coman? Pentru Steriade? Când am cerut drepturile noastre... *(tuşeşte)*. Aici nu greşesc. Să-ţi arăt o corectură. Fără semn... Mă cunosc literele. Şi eu le ştiu. *(Ca o mare taină)* Stau de vorbă cu ele...

IOANA: *(zâmbind)* Cu literele?

PLEŞA: *(explicându-se)* Dacă rămân zile întregi singur? Vorbesc cu ele. *(Incruntându-se)* Nu le iubesc pe toate. Iau un A *(ia o literă din casetă)*... şi mi se urcă sângele la cap. Văd blochausuri... bănci... consilii... *(explicându-se)* America. *(Zvârle litera la loc)* Iau în mână un F *(Ia o literă din casetă)* Ură... Moarte... *(explicând)* Fascism... *(aruncă litera în casetă. Pauză. Glasul îi devine cântec dulce)* Iau în mână un L... Şi-mi vine să-l mângâi: Lenin... *(pune la loc litera cu grijă. Pauză)* Nu se poate. Nu se poate... Trebuie să se fi întâmplat ceva. N'a întârziat niciodată. *(Ia o bară de alamă şi bate în plafonul camerei în dreptul ghepengului)* O singură dată, astă iarnă, căzuse zăpadă mare... Şi tramvaiele stăteau. Nu se putea umbla. A întârziat o jumătate de oră, şi n'a ştiut cum să se mai... *(Se deschide ghepengul şi pe scară apare un om. O clipă pivniţa e inundată de lumina care vine de sus. Omul a coborît şi a tras ghepengul după el)* Ce s'aude, nene Voicule?

VOICU: Nimic.

PLEŞA: Nu cumva ai mutat semnu'...

VOICU: Se poate?

PLEŞA: P'afară ai mai dat? Tot aşa plouă?

VOICU: Tot. Şi 'ntuneric, nu vezi la doi paşi.

PLEŞA: Nu-i a bună, nene Voicule.

VOICU: Ei şi 'mneatale... Una, două, vezi rău. Cine ştie ce-o fi. Ai auzit, ţi-a spus. E treabă multă acum. A trecut nepotu-meu, Manole, p'aici. E contabil la „Lemaitre"... Zice: „Fierbe la noi, unchiule". Mă fac niznai... zic: „Ce?" Zice: „Fierbe rău, în fabrică". *(Pauză)* Cine ştie cu ce treabă o fi venit. *(Pauză)* Nu se poate! *(Mai mult ca să-şi facă sie-şi curaj)* Nu s'a întâmplat nimic. Că eu ştiu.

PLEŞA: Iţi spune 'mneatale inima...

VOICU: *(fiindcă a simţit ironia)* Păi, 'mneata, până nu râzi... *(In-*

ciudat) Ei, uite că-mi spune. *(Ioanei. Serios)* Ştii cum îmi spune? Cronometru.

PLEŞA: *(se uită la ceas, îl duce la ureche)* Poate că-ţi spune şi cât e ceasul.

VOICU: *(repede)* Nouă şi zece.

PLEŞA: Ai o inimă: Longines. *(Pauză. Pe gânduri)* Măcar să fie cum spui dumneata... *(tuşeşte)*.

VOICU: Ia şi întinde-te omule, urcă sus, şi odihneşte-te. Eşti nedormit de atâtea nopţi. Când vine, te scol eu, n'ai grijă. *(Ioanei)* Uite aşa-mi face: eu vorbesc, eu aud. *(Lui Mitică Pleşa)* Eşti bolnav, omule, pricepe.

PLEŞA: Dumneata mă'mbolnăveşti... că mi-o tot spui mereu.

VOICU: Şi acù dacă-ţi pun termometru'...

PLEŞA: Nu mă culc... Auzi? Şi dacă nu-ţi convine... cheamă poliţia! *(Râsete)*.

IOANA: Nu faci bine, totuşi. Poate c'ar trebui să ieşi din munca asta.

PLEŞA: Să ies?

IOANA: Să capeţi o altă muncă, într'un orăşel... undeva... la munte.

PLEŞA: *(are impresia că n'a auzit bine)* La munte?

VOICU: Ce te miri? Crezi că acolo am terminat cu burghezia?

PLEŞA: Să plec eu d'aici?

IOANA: Numai pentru un timp. Şi te'ntorci. E bine să cunoască omul şi alte locuri. Să umble...

PLEŞA: Păi, unde umblu eu mai mult ca aici? Te uiţi că-i o pivniţă umedă? Patru paşi lungime, trei paşi lăţime? *(Zâmbet)* Ei, tovarăşă, cum să-ţi spun eu dumitale. *(Scurtă pauză)* Stau la casa mea de litere şi culeg, trag la boston. Iese manifestu', iese broşura... *(Ca un secret)* Eu plec cu ea. Merg departe... Unde ajunge litera asta tipărită, acolo sunt şi eu... De asta când aţipesc, câte-odată parcă vine cineva şi mă trezeşte: te-aşteaptă! *(Pauză)* Te aşteaptă. Cum îl aşteptăm noi. *(Pauză)* Cum să'ntârzie el atâta vreme... Mi-a spus limpede: „Sunt în curs acţiuni mari. Ai să vezi mâine când o să culegi. Mai poţi o noapte?" — „Mai pot!"... *(Pauză) (Cu ochii mari, halucinaţi)* Dacă... *(a tăcut)*.

VOICU: *(aspru)* Spune, ce vrei să spui?

PLEŞA: *(Tace)*.

VOICU: Hai, dece taci? Să-şi spună omul gându' întreg între tovarăşi... *(Tare, deslănţuit, se vede c'o spune ca un răspuns şi gândurilor lui)* N'a căzut Preda. Auzi? N'a căzut! *(Se aşează sleit pe scaun în timp ce o linişte de moarte a coborît în încăpere. Reia după o lungă pauză, dar se cunoaşte că ceeace spune este pentru a umple tăcerea)*... Când eram la arsenal şi mi-a smuls braţu'... multă vreme credeam că-l mai am... Şi mă feream să nu-l lovesc... *(Pauză)* P'ormă m'am gândit să mă fac telefonist...

PLEŞA: *(e apucat de un puternic acces de tuse)*.

IOANA: *(după ce Pleşa s'a potolit)* Şi azi dimineaţă când am plecat de acasă ploua. Nu era nici şase... *(Pauză)*.

VOICU: P'ormă, când am intrat în mişcare, m'am întrebat: ce-o să pot face? *(apoi răspunzând adevăratei întrebări care-l chinuie)* Nu.. nu... *(Se ridică)* Mă duc să dau o raită, să văz ce-i pe-afară. O să vină... *(Urcă scara, ridică ghepengul şi iese. Urmează o pauză lungă şi grea. Pleşa şi-a*

aprins o ţigară şi o fumează în tăcere. Ioana stă pe scaun lângă lampă şi răsfoieşte un manuscris).

PLEŞA: Ţi-e foame?

IOANA: *(ridicând ochii)* Nu...

PLEŞA: Spui că eşti plecată de dimineaţă. Poate n'ai mâncat. Am aici nişte pâine şi salam. Mănâncă.

IOANA: Nu mi-e foame.

PLEŞA: *(cu un efort vizibil)* Atunci, la lucru...

IOANA: Şi eu ce să fac?

PLEŞA: Dacă vrei, ajută-mă, *(se cunoaşte că, de fapt, nu are nevoie)* dictează-mi...

IOANA: De unde?

PLEŞA: *(arătându-i pe manuscris)* De aici...

IOANA: *(dictează)* „Terminarea, cu succes, înainte de termen, a celui de al doilea plan stalinist, îi face pe imperialişti să turbeze de furie. După ce imperialiştii au svârlit în ghiarele hitlerismului Austria, după aşa zisul „Anschluss"...

PLEŞA: Nu... Păi, eu nu stenografiez... Mai încet.

IOANA: *(dictând)* „Terminarea"...

PLEŞA: *(Mitică Pleşa, culege)*... „Terminarea".

IOANA: ...„cu".

PLEŞA: Spune mai mult.

IOANA: ...„cu succes a celui de al doilea plan stalinist"... *(Se ridică şi urmăreşte cum lucrează)* Aşa se culege? Deandoaselea?

PLEŞA: Aşa. Mai departe.

IOANA: „...îi face pe imperialişti"...

PLEŞA: *(culegând)* Ce tovarăş minunat, Preda ăsta... Venea aici... şi se uita la mine. „O să-ţi fur meşteşugu', meştere"... îmi spunea *(Îi face semn Ioanei să dicteze mai departe).*

IOANA: ...„să turbeze de furie".

PLEŞA: ...şi era abia ieşit din închisoare... Cum ai spus?

IOANA: ...„pe imperialişti să turbeze de furie..."

PLEŞA: *(culegând mereu)* M'a învăţat un cântec. Acolo stătea când m'a învăţat. *(Incepe să murmure, abia auzit)*

„Privesc din Doftana prin gratii de fier,
Departe, în zare, un petec de cer,
E cerul sub care închisă şi ea
Se mistuie'n chinuri tovarăşa mea..."

IOANA: A stat la Doftana?

PLEŞA: Nu ştiu... *(cântă).*

„Distrugeţi-mi ziduri şi lanţuri fărmaţi
Să sbor ca un şoim peste'nalţii Carpaţi,
Să strâng înc'odată tovarăşa mea
Şi-apoi să m'avânt iar în lupta cea grea..."

IOANA: *(a lăsat manuscrisul şi tace).*

PLEŞA: *(a lăsat vingalacul)* Ce e? Ţi-e rău?

IOANA : Nu... Sunt obosită...

PLEŞA : Odihneşte-te aici.. *(O conduce şi o întinde pe pat. O acoperă cu pardesiul lui. Faţă de protestul ei mut)* Nu, nu... odihneşte-te... *(Se duce la masă şi întoarce lampa cu lumina spre perete. Se ridică ghepengul şi apare Voicu).*

VOICU : *(aproape exaltat)* V'am spus că vine! Eu am ştiut că vine... *(In urma lui apare Preda).*

PLEŞA : *(se repede şi întoarce lampa. Acum se vede limpede faţa lui Preda)* Tovarăşe!

IOANA : *(se ridică brusc şi se repede la Preda)* Tu?

PREDA : *(rămâne o clipă înmărmurit, apoi o îmbrăţişează cu o nespusă dragoste. Pauză).*

PLEŞA : *(lui Voicu)* Ca să vezi... Şi mie-mi spunea că nu-l cunoaşte.

PREDA : *(în timp ce continuă s'o ţină pe Ioana în braţe şi s'o mângâie)* Nu te-a minţit. Pe Preda nu-l cunoaşte... *(Pauză. Intunecat)* Insfârşit... după câte s'au întâmplat...

PLEŞA : Dar ce-i, tovarăşe?

PREDA : A căzut un om de-al nostru. Un tovarăş bun. *(Pauză)* Şi nu numai el.

PLEŞA : Cum ?

PREDA : Casa în care trebuia să ne întâlnim azi după masă a căzut... *(Pauză)* Nu ne-am mai găsit. *(Pauză)* Trebuia să-mi dea materialul... *(Pauză)* Dacă l-aşi fi văzut, dacă l-aşi fi văzut cu jumătate oră înainte!

PLEŞA : *(abia îndrăznind)* Atunci, n'avem nici materialul.

PREDA : Nu. N'avem...

PLEŞA : *(trântind vingalacul)* Arză-o-ar focu'...

PREDA : *(calm, blând, dar cu greutate)* Păi, nu aşa frate...

PLEŞA : *(ca un copil trist)* Ce facem atunci?

PREDA : Atunci. La treabă... *(se vede că vrea să se adreseze Ioanei şi nu ştie cum să-i spună).*

IOANA : Ioana.

PREDA : *(cu un zâmbet)* Tovarăşă Ioana... trebue să faci un drum. Să-mi aduci un om. Nu e departe de aici... După colţ. Pe Aurora, la nr. 15... Oproiu...*(Scrie un bilet)* Să i-l dai şi să-l aduci încoace.

IOANA : Acum?

PREDA : Chiar acum. *(Ioana îşi ia pardesiul, bascul şi urcă urmată de Voicu. Lungă tăcere. Preda se plimbă îngândurat prin odaie. Pleşa îşi răsuceşte amărît o ţigară).*

PLEŞA : *(timid, abia îndrăznind să-l turbure)* Şi manifestul?

PREDA : *(par'că n'a auzit)* Cum?

PLEŞA : Zic: şi manifestul?

PREDA : *(dârz, răspunzând şi întrebărilor lui)* Va fi manifestul. O să avem manifestul, tovarăşe... *(După o pauză scurtă, scrâşnind aproape)* Nu poate să rămână p'a lor... *(Pauză).*

PLEŞA : *(încet, ca pentru el)* Au lovit bine, tâlharii.

PREDA : *(încruntându-se)* Au lovit. Ştia ticălosul care l-a dat că manifestul ăsta e chemarea la acţiune... *(cu o mare încredere)* Dar este Partidul, tovarăşe... Avem Partidul... *(Se plimbă mai departe, îngândurat).*

PLEŞA : *(după o pauză)* Numai de nu ne-ar întârzia.

PREDA : *(s'a oprit o clipă)* Asta aşa e. *(Intră Oproiu urmat de*

Ioana) Bine ai venit, tovarăşe. Şezi. *(Pauză)* Uite pentruce te-am chemat... *(Pauză)* A căzut Bobeică.

OPROIU : Bobeică ?

PREDA : Şi alţii... Ce te miri? Duşmanu' loveşte ca să împiedice acţiunea. *(Pauză)* Cum staţi cu greva?

OPROIU : Bine. Totul e pregătit pentru poimâine.

PREDA : Tocmai pentru asta te-am chemat. Iţi transmit hotărîrea Partidului *(Răspicat)* Greva nu va avea loc poimâine...

OPROIU : *(rămâne nedumerit)*.

PREDA : Trebuie să le-o luăm înainte. Nu poimâine. Mâine! Deocamdată s'au luat măsuri pentru localizarea căderilor. *(Pauză)* Ce spui?...

OPROIU : *(pe gânduri)* Mâine. E greu.

PREDA : Ştiu că-i greu. Da' de asta eşti aici.

OPROIU : N'am oamenii la îndemână.

PREDA : Trebuie să-i găsim în noaptea asta. Biroul organizaţiei. Comitetul de grevă. Unde-i Marinoiu ?

OPROIU : Pe Marinoiu îl găsesc eu. *(Pe gânduri)* Dar de unde-l iau pe Păun ?

PREDA : Măi frate, trebuie să-l găseşti.

OPROIU : Oamenii-s pregătiţi pentru Vineri. Toată lumea ştie de Vineri.

PREDA : Şi dacă Vineri n'o s'o mai putem face? Nu 'nţelegi că fiecare ceas e preţios ? Că trebue să le-o luăm înainte ? Spui că pe Marinoiu îl ai.

OPROIU : Il am. *(După o clipă de gândire)* El ştie de Florea.

PREDA : Vezi ?

OPROIU : Să nu iasă vreo încurcătură. Sunt opt mii de oameni.

PREDA : Dacă organizaţia munceşte bine, dacă mobilizează oamenii în jurul ei, nu poate să iasă nici o încurcătură. In noaptea asta nu trebuie să doarmă nimeni. Trebuie transmis din om în om. Iar mâine dimineaţă de la începerea lucrului şi până la ora zece, trebuie răscolit fiece colţ *(Pauză)* Mâine o să aveţi şi ajutoare. *(Bătându-l pe umeri)* Hai, vreau să te văd cu fruntea sus. Ce zici, se poate?

OPROIU : *(cu tărie)* Se poate. *(Pauză)* Dar acţiunile de simpatie la celelalte întreprinderi?...

PREDA : Primele vor avea loc mâine după masă. Celelalte poimâine. Apoi întrunirile sburătoare... şi ieşirea în stradă.

OPROIU : Vineri, la unu.

PREDA : *(brusc)* Nu! Şi aici o s'o luăm înainte: Vineri la unsprezece... Nu la unu.

OPROIU : *(privindu-l pe Pleşa)* Manifestul?

PREDA : *(întunecându-se)* Da... Şi n'avem încă textul... *(O clipă privirea îi fuge spre Ioana). (Ioana se ridică şi vine spre el. Preda se uită la ceas)*

PREDA : *(mai mult pentru el)* Nu. Nu e bine...

OPROIU : Dacă trebuie făcut un drum...

PREDA : *(preocupat)* O să trebuie...

OPROIU : Pot să mă duc eu.

PREDA : Nu. Ai altele de făcut.. *(lui Pleşa)* — Dacă îţi dau în trei sferturi de oră materialul, cam o pagină, în cât timp eşti gata cu trasul?

PLEŞA : *(după o clipă de gândire)* La două...

PREDA : *(hotărît)* O să mă duc eu. *(Lui Pleşa)* Pregăteşte tot. *(Işi ia pălăria)* Du-te Oproiule, după cinci minute, plec eu. *(Ia bara de alamă şi vrea să bată în tavan. In clipa aceea se deschide ghepengul şi apare numai capul lui Voicu)*

VOICU : *(întinzând un plic)* L-a adus de la tutungerie.

PREDA : *(ia plicul. Il deschide. O clipă e foarte surprins)* Manifestul. Materialul lui Bobeică. Avem manifestul, tovarăşi... Avem manifestul! *(După o clipă, se întunecă)* Atunci, poate n'a căzut... *(Şi mai chinuit de întrebare)* Şi Adrian? *(se regăseşte imediat. Lui Pleşa)* Apucă-te de lucru meştere! Să câştigăm timp. La treabă, Oproiule... La treabă.

OPROIU : Cu bine, tovarăşe. *(O puternică strângere de mână)*

PREDA : Cu bine. Şi succes. *(Oproiu urcă şi iese. Preda se apropie de Ioana în timp ce Pleşa a început să culeagă)* Eşti obosită?

IOANA : Nu.

PREDA : Imprăştierea trebuie făcută încă în noaptea asta.

IOANA : Da, dar eu mi-am fixat întâlnirile cu oamenii cari să preia pachetele pentru mâine. Azi, de dimineaţă dela şase, numai asta am făcut .De unde să-i iau?

PREDA : S'a prevăzut. *(Ii întinde o foiţă de ţigară)* Ai aici lista cu oamenii dela sectoare. Iţi ies la întâlnire în noaptea asta. Citeşte şi memorează. *(Ioana a terminat de citit şi dă foc foiţei)* Intre trei şi cinci predarea. Dela cinci încolo, sunt pregătite echipe de utecişti. Vor face împrăştierea la poarta fabricilor. *(Pauză)* Ce-ai rămas aşa?...

IOANA : *(şoptit, lipindu-se tandru de Preda)* Nu-mi vine să cred...

PLEŞA : *(în timp ce culege)* Acù nu mai întârziem...

PREDA : Păi să nu întârziem, meştere. Să nu întârziem... Dă-i zor, tovarăşe... Că mai avem o treabă.

PLEŞA : *(aproape bueuros)* Mai vine ceva?

PREDA : Nu vine nimic... Plecăm noi... Ne mutăm.

PLEŞA : Ne mutăm? Unde?

PREDA : Nici o grijă... Mai bine ca aici... In locul ăsta a venit prea multă lume. *(Imbărbătându-l)* Şi nu fi trist, meştere. Va veni o zi când o să lucrezi într'o tipografie mare... mare... *(Pleşa culege. Preda se apropie de Ioana. O clipă tac amândoi)*

PREDA : Şi când te gândeşti că ieri când mi-a spus tovarăşul dela Comitetul Central: „Vă trimitem o fată să vă ajute la tehnică", eram gata să-i spun: „lasă, ne-om descurca noi".

IOANA : Stai să te văd. Abia acum te văd bine. Nu te-ai schimbat..

PREDA : *(mângâind-o)* Nici tu. Eşti aşa cum te visam eu. Când te-am descris de-atâtea ori tovarăşilor... Cârnă... *(foarte serios)* Fiindcă să ştii, ăi fi tu mare tehnică... dar tot cârnă ai rămas... *(deodată)* Dar cum ai ajuns tu aici? Cum ai dus-o?

(Pleşa fixează materia în boston).

IOANA : O să-ţi povestesc... Acum spune-mi tu... Spune-mi: cum a fost... acolo?...

PREDA : Curios : adineaori mă gândeam şi eu la Doftana... Ştii, când am un moment greu mă gândesc la Doftana. La tovarăşul Gheorghiu. Cum găseşte el întotdeauna soluţia cea mai justă... cuvântul cel mai cald Cum ştie el să nu se grăbească. Dar să nu întârzie. Să-ţi arate dacă ai

greşit. Şi să te întărească. Să-ţi dea încredere... *(Pauză)* Par'că văd, cât o fi ceasul? Zece... A fost o zi grea... Oameni schingiuiţi, înfometaţi, băgaţi la haş... Toată temniţa în picioare. A fost o zi grea... Acum e tăcere. De departe se aude: „Postul numărul unu: bine"... „Postul numărul doi: bine"... Pe urmă, linişte. Tovarăşul Gheorghiu scrie Comitetului Central... Tovarăşii învaţă... Numai Şerbănoiu n'are astâmpăr... De, i-o fi şi lui dor d'acasă... Şi cântă.

IOANA: Cântă?

PREDA: Ei, ce frumos cântă Şerbănoiu... *(începe murmurat să cânte)*

„La Doftana unde toţi pereţii strigă suferinţi
„Număr paşii, ceasurile vieţii, comuniştii'nchişi..."

(Pleşa începe să tragă la boston. Ioana adună foile trase şi face pachete. Preda ajută. Şi in timp ce toţi trei murmură cântecul, cade încet, încet.

C O R T I N A

ACTUL III

Tabloul V

(Decorul reprezintă sala de paginaţie a unei mari tipografii în plină fierbere şi activitate. Mese cu material cules, casete mari cu litere de titlu, maşini pentru dat perii, mesele cu tăvi pentru paginile care merg la calandru. In dreapta, planul întâi, pe o estradă, masa şefului de atelier, plină de şpalturi, corecturi,zincuri. Ferestrele sunt deschise şi un soare generos. aprilin, umple sala. De-afară se aude svonul oraşului. Claxoane, glasul urlicilor cari strigă: „Crima dela wagons-lits"... „Noul mers al trenurilor". „Criza guvernului francez" ...„ultimele şlagăre şi noutăţi: cântece şi tangouri". Ceasornicul mare al sălii de paginaţie arată unsprezece fără douăzeci).

PRIMUL PAGINATOR: *(aplecat asupra unei pagini)* Gata. Sandule, scoate corectura la cinci-şase.

SANDU: *(se apropie)* Nu s'a scos?

PRIMUL PAGINATOR: *(priveşte în jur ca să vadă dacă nu e observat)* Ba s'a scos. *(In şoaptă, întinzându-i conspirativ o hârtie)* Citeşte şi dă mai departe... *(Sandu bagă hârtia în buzunar şi se îndepărtează)*

OANA: *(se apropie de o altă masă lângă care stau doi paginatori)* Materia asta se preface. Se dă pe trei coloane. *(Vrea să se aplece şi să şoptească ceva. Se opreşte fiindcă l-a observat pe Leahu trecând. Spune tare)* Titlu' pe trei.

AL TREILEA PAGINATOR: *(către Oană)* Cu verzale?

OANA: Cu drepte.

AL TREILEA PAGINATOR: *(în şoaptă, profitând de faptul că Leahu nu e atent)* Da' ce-i, nea Oană?

OANA: *(cu ochii spre Leahu care nu-i pierde din vedere)* Lăsaţi, mă băieţi, că asta nu intră, nu-i zor... *(strigând spre masa lui Leahu)* „Mişcarea în magistratură", intră azi?

LEAHU : *(se uită prin hârtiile lui)* Mâine ! *(Se afundă în hârtii)*

AL TREILEA PAGINATOR : Dar ce-i, nea Oană?

OANA : *(repede, şoptit)* Taci, că se uită caiafa la noi... *(Pauză)* Te duci la Lungu...

UN BAIAT : *(trecând pe lângă Oană îi face semn din cap şi apoi strigă)* Gata, nea Leahule. A rămas pagina întâia şi patru.

LEAHU : Vedeţi să nu le încurcaţi... *(strigând)* Materialul de fond.. fondul a venit?

AL PATRULEA PAGINATOR : N'a ieşit.

LEAHU : Ieşi-le-ar sufletu' de puturoşi... că numai la pretenţii sânt buni. *(Se scoală dela masa lui, străbate sala în lung şi iese)*

LUNGU : *(vine spre masa paginatorilor, îşi face de lucru. Şopteşte ceva şi apoi, ca să se acopere)* Intră publicaţia. *(Şopteşte)* La unsprezece... *(Pleacă)*

TUDORAN : *(intrând din dreapta)* Nea Leahule, nea Leahule !

AL CINCILEA PAGINATOR : E la lynotipe.

TUDORAN : Cine lucrează la „Economic" ?

AL ŞASELEA PAGINATOR : Lungu ! *(i-l arată în stânga)*

TUDORAN : *(l-a zărit pe Lungu)* Nea Lungule : bursa...

LUNGU : Târziu. Am încheiat.

TUDORAN : Hai, lasă nea Lungule... Cel puţin „acţiunile" să intre... „Astra", uite câte puncte a sărit...

LUNGU : Că tata-i plin de acţiuni. Dă-i litera, s'o culeagă la mână *(Tudoran se îndepărtează, intră din dreapta Nae Zabalon)*

AL DOILEA PAGINATOR : Ce-i, nea Nae ? 'mneatale umbli pe drumuri...

AL TREILEA PAGINATOR : ...Şi moartea te caută p'acasă...

NAE ZABALON : Dom' Biciulescu... n'a fost p'acilea ? Că-l caută ştabu'... Avem treabă cu el.

AL PATRULEA PAGINATOR : Vino să-ţi arăt unde e. *(Zabalon vine, paginatorul ridică coşul cu hârtii)* Uite, aici e. *(Râsete)*

NAE ZABALON : Pe noi arde pielea şi vouă...

AL CINCILEA PAGINATOR : *(trecând pe lângă el)* Poate luaţi foc toţi... *(Zabalon mai ridică o privire spre sală şi iese)*

AL DOILEA PAGINATOR : *(către Lungu, care trece)* Şi rotativele ?

LUNGU : *(atent, să nu audă cineva)* Şi ele. S'a aranjat. *(Fiindcă l-a văzut intrând pe Leahu)* Incheiem, Leahule ?

LEAHU : *(supărat, otrăvit)* Biciulescu a adus crima ? *(spre Biciulescu care intră urmat de Copoiu)* Hai, domnule, că pierdem trenurile.

BICIULESCU : *(radios. Se îndreaptă spre masa şefului de atelier)* Nu pierdem nimic... In regulă...

AL TREILEA PAGINATOR : *(către al patrulea, arătându-l pe Biciulescu)* Trăzni-l'ar dumnezeu de gabăr...

BICIULESCU : *(lui Leahu)* Nu pierdem nimic... Şi avem o bombă *(Citind din manuscris)* „Asasinul mărturiseşte redactorului nostru de unde şi-a procurat arma"... *(tare)* Avem şi-o caricatură *(arătând spre Copoiu)* Dumnealui a făcut-o.

LEAHU : Dă, domnule, manuscrisul încoa... Botoş ! Botoş ! Lasă tot.. *(Vine din fund spre masa lui Leahu, Botoş)*

PANDELAŞ : *(intră aiurit, către Biciulescu)* Ce faci, domnule? Umblu în tot oraşu'...

BICIULESCU : S'a dat! Bombă! Stai să vezi. *(Citind)* „Asasinul a tras cinci gloanţe mortale... Ultimul, din fericire, nu şi-a atins ţinta".

PANDELAŞ : *(în goană, întorcându-se)* Cum? *(îi ia manuscrisul din mână)* Când naiba, nene, ai să'nveţi şi dumneata să scrii? Zici: „asasinul a tras cinci gloanţe *mortale*, dar ultimul nu şi-a atins, din *fericire*, ţinta"... Scoate „mortale". Scrie: „fatale"... *(în goană prin atelier)* Fondu'... Gata fondu'? Că vine ştabu' să-l vază... Daţi o perie... daţi o perie... *(Iese)*

BICIULESCU : *(încet lui Leahu)* Arată-i dumnealui...

LEAHU : *(şoptit, cu ochii în hârtii)* Ala din stânga. Dela masa a treia...

BICIULESCU : Mai care?

LEAHU : Mai care? Oană.. 'mneatale nu-l ştii? In fund, în picioare bătrânul... *(Copoiu urmăreşte cu privirea)* Fierbe rău... Am aflat dela... Stai că se uită la noi...

BICIULESCU : *(ca să acopere)* Ştii de ce a tras? Din gelozie, domnule, din gelozie. Auzi dumneata ideie... Să intre în puşcărie pentru o muiere!

LEAHU : *(şoptit lui Copoiu)* Fierbe în toate atelierele. La unu...

COPOIU : *(tot şoptit)* Păi numai să încerce. Măcar să le dea în gând. Buznea unde e? A, da, uite-l... *(Mircea trece cu o tavă de materiale)* Măcar să'ndrăznească. *(Intră furtunos, urmat de Pandelaş, Coman)*

BICIULESCU : *(repezindu-se)* Am onoarea!

COMAN : *(scurt)* Mai bine ai avea idei. *(Lui Leahu)* Fondu'. Unde-i fondu'?

LEAHU : *(strigă)* Peria la fond! Daţi peria încoa. *(Lui Copoiu)* Unde sunt oamenii?

COPOIU : *(şoptit)* Jos.

COMAN : *(mereu şoptit)* Poţi să-i bagi şi la mine că până la unu tot nu intru în birou... Câţi ai adus?

COPOIU : Grosul vine la douăsprezece şi jumătate...

COMAN : *(îşi aruncă repede ochii pe articolul de fond)* Se scoate... *(Lui Pandelaş)* Intră altceva. Un editorial scurt. „Pescuitorii în apă turbure". Două, trei idei... „Cei care-şi închipuie că protestând împotriva războiului pot să agite massele, se înşeală..." Aşa... „Războiul n'a fost, nu este şi nu va fi decât o gogoriţă"... Hai, trap!... Pune-l pe Manolescu să-l scrie... Mi-aduci să văd... Zece rânduri. Nu mai mult. Cu aldine. Hai, Leahule. *(Coman, Pandelaş, Biciulescu, Copoiu şi Leahu se îndreaptă spre ieşire. In dreptul ceasornicului)* Merge bine?

LEAHU : Exact.

PRIMUL PAGINATOR : *(în urma lor, încet totuşi)* Huo, trăzni-v'ar dumnezeu de lepre!...

AL DOILEA PAGINATOR : *(încet)* O să vă iasă pe nas... *(către un băiat care a venit dela rotative)* Ce-i ?

BĂIATUL : *(şoptit)* Am venit să văz... dacă merge ceasul ca la noi... La unsprezece lăsăm. *(Iese)*

AL TREILEA PAGINATOR : *(către Adrian care a intrat şi caută din ochi pe cineva)* Ce-i frate? Pe cine cauţi?

ADRIAN : Am treabă...

AL DOILEA PAGINATOR : Cu cine ?

ADRIAN : Cu Buznea.

AL DOILEA PAGINATOR : Aicea e. Stai să-l caut... *(Pleacă)*

AL TREILEA PAGINATOR : *(şoptit)* Da' n'ai nici o grijă. Merge bine. La unsprezece...

ADRIAN : *(tresărind)* Cum ? La...

AL TREILEA PAGINATOR : Zic : la unsprezece...

ADRIAN : A, da, sigur... *(vine al doilea paginator cu Buznea)* Bine că te-am găsit, frate. Hai să-ţi spun un cuvânt...

MIRCEA : *(şoptit)* Merge bine pe aici...

ADRIAN : ...Dar s'a ivit o schimbare... în afară de oră. Asta cred că ştii.

MIRCEA : Se ştie.

ADRIAN : Vorbeşti tu. Aşa a hotărît Partidul. Să vorbeşti tu.

MIRCEA : Păi, mie nu mi s'a comunicat nimic...

ADRIAN : *(febril)* Frate dragă, înţelege... uneori nu merg toate lucrurile după tipic. Iţi comunic eu.

MIRCEA : Ştiu... ştiu... dar vezi că legătura mea...

ADRIAN : *(nervos)* Aoleu!... Ce naiba... în ceasuri ca astea ne mai ţinem...

MIRCEA : Ştiu, dar...

ADRIAN : Ei bine, atunci poftim, în numele comisei locale, din partea sindicatelor, îţi cer să vorbeşti tu. Noi ştim cum vorbeşti tu. Nu putem lăsa acţiunea cu un vorbitor slab. *(Perfid)* Ori, poate ţi-e frică ?

MIRCEA : *(jignit)* Mie ?

ADRIAN : Atunci... vorbeşti. Scurt, şi, ce să-ţi mai spun, că ştii : înflăcărat, mobilizator. *(Il ia de braţ)* Pui problema... *(Se îndreaptă spre fund. Peste puţin timp Mircea se întoarce dela uşă, se uită la ceas, trece pentru o clipă la locul lui. E unsprezece fără trei minute. In atelier se face mai linişte ca deobicei... Leahu trece la locul lui şi-şi înfundă capul în hârtii. Ridică o clipă privirea, vrea să spună ceva, se răsgândeşte. Se apropie Copoiu)*

LEAHU : Nu-mi miroase a bine.

COPOIU : Păi dece ? Că mai e... *(Trec minutele. E ora unsprezece fix)*

PRIMUL PAGINATOR : *(tare)* Lasă lucrul !

AL PATRULEA PAGINATOR : Lăsaţi lucrul !

UN BĂIAT : *(trântind o tavă)* Lasă lucrul. *(Sala se umple de muncitori)*

MIRCEA : *(sare pe o masă)* Tovarăşi! La I.M.R. e grevă. Din fabrici au pornit delegaţii în sprijinul greviştilor. Cerem salarii la nivelul scumpetei. Jos teroarea din întreprinderi! Cerem contract colectiv. Cerem libertate sindicală ! Cu banii jefuiţi din munca noastră se deslănţue cel mai criminal dintre războaie... Boerii ne vând ţara... Nu vom lăsa dictatura regală... Nu vrem foame şi război. *(Din ce în ce mai mulţi muncitori. Năvălesc agenţi şi sergenţi de stradă)*

COPOIU : Daţi-l jos !

PRIMUL PAGINATOR : Nu pune laba...

MIRCEA : *(mai tare)* Ne cerem drepturile noastre... Să ne spunem cuvântul nostru...

COPOIU: Pe el! *(agenţii sar şi-l trag jos, câţiva îl lovesc)*

AL DOILEA PAGINATOR: Câine!... *(Incăerare între muncitori şi poliţişti. Năvăleşte Spălăţelu cu un alt grup de agenţi)*

SPALAŢELU: *(urlă)* Ce staţi? Puneţi mâna pe el!...

MIRCEA: *(se smulge)* In stradă! *(I se astupă gura)*

COPOIU: Puneţi mâna şi pe ăştia! *(Arată pe primul şi al doilea paginator)*

UN BAIAT: Călăilor!

COPOIU: *(îi repede un pumn în faţă)* Şi tu? *(către agenţi)* Şi pe ăsta! *(Mircea este târât afară. Pe uşi năvălesc din ce în ce mai mulţi muncitori din alte secţii)*

OANĂ: *(se urcă pe o masă)* Tovarăşi!... Nu ne speriem noi. Destul ne-au batjocorit. Pentru dreptul nostru... pentru libertatea noastră...

SPALAŢELU: Şi tu, câine bătrân! *(către agenţi)* Pe el! Pe el! *(Un grup de muncitori îl apără cu îndârjire pe Oană)*

AL CINCILEA PAGINATOR: Nu puneţi mâna, ucigaşilor!... *(este lovit cu cravaşa în faţă. Invălmăşeală. Oană este târât deoparte)*

LUNGU: *(urcat pe o masă în fund)* Nu ne puteţi aresta pe toţi.. banditilor! Suntem mulţi!... Intreaga clasă muncitoare. Tot poporul! Nu e puşcărie să încapă poporul în ea. Tovarăşi, în stradă!... In stradă! Toată lumea în stradă!... *(şi în timp ce încăerarea continuă, grosul muncitorilor se îndreaptă spre ieşirea care dă în stradă. Prin ferestrele deschise se aude murmurul crescând al massei de oameni. Din ce în ce mai puternic se scandează: „Jos fas-cis-mul! Jos răz-boiul!)*

C O R T I N A

Tabloul VI

(Decorul reprezintă biroul inspectorului Puiu Gheorghian, din Siguranţa Generală a Statului. O încăpere luxos mobilată incepând dela covorul persan şi terminând cu masa de lucru pe care se răsfaţă, neutilizat, un minunat serviciu de scris din onyx şi o fructieră cu portocale. Pereţii sunt tapetaţi cu hârtie de mătase de un albastru palid, cu o dungă verticală de o nuanţă mai închisă. Camera ar avea gust, dacă n'ar exista totuşi un stil amestecat. In spatele mesei de lucru un fotoliu. La un perete şi în faţa biroului o garnitură „club". In stânga scaunului din spatele biroului, o măsuţă cu un aparat de radio „Philips" şapte lămpi. Pe masa de scris două telefoane. In odaie mai există un dulap „Fichet". Lângă el un scaun de lemn obişnuit, cu spetează. Incăperea are două uşi: una în fund şi cealaltă, mascată, în stânga. La ridicarea cortinei, câteva secunde Gheorghian se plimbă agitat, furios, gata să isbucnească. Sună telefonul. Pendula cu picior arată ora 11 şi 15 minute).

GHEORGHIAN: Da. Eu... eu, excelenţă. Tocmai aceasta voiam să vă comunic. *(Pauză scurtă)* Şi eu sunt... surprins. *(Pauză, în timp ce la cellalt capăt al telefonului se vede bine că inspectorului i se fac aspre mustrări; încearcă să explice)* Excelenţă... *(este tăiat de interlocutor. Tace. Mustrările continuă)* Evident... Măsuri am... *(este din nou tăiat. Ascultă, ascultă*

mereu. Din felul cum pune telefonul în furcă se înţelege că i s'a închis aparatul in nas. Sună prelung. Intră speriat, agentul Runcu)

GHEORGHIAN : *(aspru, scurt)* Spălăţelu...

RUNCU : Nu-i, să trăiţi... E pe teren.

GHEORGHIAN : Copoiu.

RUNCU : Şi dânsul, să trăiţi. *(Dă să iasă fiindcă presimte furtuna)*

GHEORGHIAN : Stai ! *(Stăpânindu-se totuşi)* Te-am poftit eu să ieşi?

RUNCU : Nu, să trăiţi.

GHEORGHIAN : Ce s'aude cu Buznea? *(Scurtă pauză)*... A început să vorbească ?

RUNCU : *(prinde niţel curaj)* Da' de unde dom'inspector.. Toată noaptea ne-am chinuit cu el... Şi dom'şef Spălăţelu... şi Copoiu... şi Bârcă... şi eu, să trăiţi. Dimineaţa eram toţi-patru frânţi... Da' el... *(sună telefonul)*

GHEORGHIAN : Nu, domnule director general. Nici un progres. Imi daţi voie o clipă. *(Lui Runcu)* Ieşi! *(In timp ce Runcu se îndreaptă spre ieşire)* Adu-l încoace. *(In telefon)* Nici că el e Buznea nu vrea să recunoască. *(Ascultă)* Sigur... Aveţi dreptate... Dar cum să merg mai departe dacă nici că-l cheamă Buznea nu scoatem dela el? Evident... Evident.. Il facem noi să vorbească. *(Se deschide uşa şi intră Mihai Buznea urmat de Runcu. Mihai Buznea este după două nopţi de anchetă; acest lucru se vede pe faţa lui. Dar e demn şi neclintit. Gheorghian îi face semn lui Runcu să iasă. Runcu dispare. Către Mihai)* Şezi. *(Mihai se aşează pe scaunul de lemn de lângă „Fichet". Gheorghian îi întinde tabachera. Mihai întoarce capul. Gheorghian resemnat)* Mă rog... *(O scurtă pauză)* Ei, te-ai hotărît să vorbeşti ?

MIHAI : *(scurt, sec)* N'am ce să vorbesc.

GHEORGHIAN : Domnule, ţin să-ţi atrag atenţia că acum nu-i timp de joacă. *(Aspru, ameninţător)* Că eu personal n'am timp să mă joc.

MIHAI : *(dispreţuitor)* Ştiu. Acù vă cunosc...

GHEORGHIAN : Să nu se repete. Ţin să te avertizez că există şi mijloace mai tari.

MIHAI : Nici nu mă îndoiesc. *(Aruncându-i o privire fulgerătoare)* Ce sunteţi voi în stare să scorniţi...

GHEORGHIAN : Tocmai de aceea, să terminăm odată. Eşti mulţumit c'aţi ridicat oraşul în picioare ?

MIHAI : Eu nu ştiu nimic.

GHEORGHIAN : *(ironic)* Adevărat, dumneata eşti *(luând de pe birou un buletin de identitate şi citind)* Velicu Pop... din Câmpina...

MIHAI : V'am spus că aşa mă cheamă şi nu ştiu nimic altceva.

GHEORGHIAN : Perfect... să controlăm... *(ridică receptorul telefonului interior)* A venit raportul poliţiei Câmpina ?... Da. Aştept. *(Il priveşte furios pe Mihai. Vorbind în telefon)* Da... nu există nici un fel de Velicu Pop... Nu figurează... Mulţumesc. *(Inchide. Lui Mihai)* Ce ai de spus ?

MIHAI : Ceeace am declarat din clipa arestării.

GHEORGHIAN : ...Că te cheamă Velicu Pop...

MIHAI : ...şi n'am nici o legătură...

GHEORGHIAN : *(pe un ton ceva mai ridicat)* Nici cu greva, n'ai legătură ?

MIHAI : Nu ştiu de ce grevă vorbiţi.

GHEORGHIAN : Curioasă amnezie vă pocneşte pe voi comuniştii...

Dar am eu metode să-ţi revină memoria. *(Privindu-l)* Credeam că în ceeace te priveşte nu va fi nevoie. Mă uit la dumneata. Eşti un om deştept. Nu-ţi dai seama că din clipa în care te găseşti aici, singurul lucru cuminte care-ţi mai rămâne este să-ţi aduci aminte... şi cât mai repede? Dumneata crezi că te afli în faţa unui comisar ajutor pe care-l poţi manevra cum vrei? Eu, dragul meu...

MIHAI: *(ironic)* Aveţi şcoală înaltă... Se vede...

GHEORGHIAN: Am. Fiindcă sunt conştient de misiunea ce mi-a fost încredinţată. Nu putem lăsa ţara la cheremul tuturor agitatorilor... Spui că te cheamă *(luând carnetul)* Velicu Pop?

MIHAI: Da.

GHEORGHIAN: Noi suntem informaţi că nu te cheamă aşa. Eşti Mihai Buznea. Şi nu numai atât. *(Rar)* Numele dumitale conspirativ este Bobeică .*(Simulând grija)* Dar mai ştim un lucru :că eşti român... Cum se împacă oare conştiinţa dumitale de român cu ceeace se întâmplă acum în stradă? Fiindcă, cel puţin acest lucru cred că-l ştii...

MIHAI: Nu ştiu nimic.

GHEORGHIAN: *(scoţând dintr'un sertar al biroului un manifest şi scuturându-l)* Nici despre acest manifest, nu ştii?

MIHAI: Nu ştiu, nimic.

GHEORGHIAN: *(abia stăpânindu-se)* Perfect. Nu ştii de grevă, nu ştii de manifest... nu ştii de demonstraţia de afară. Poate că de altceva îţi vei aduce aminte. Dacă nici de data aceasta nu-ţi funcţionează memoria, va fi foarte rău... Cred că eşti la curent: s'au mai întâmplat asemenea cazuri... o inimă care nu funcţionează bine... o sincopă... E în interesul dumitale... al vieţii dumitale, să faci un efort şi să-ţi aduci aminte. Dealtminteri este singurul lucru care ne interesează; *(repede)* Cine-i Preda?

MIHAI: N'am auzit de numele ăsta.

GHEORGHIAN: N'ai auzit?

MIHAI: N'am auzit.

GHEORGHIAN: Gândeşte-te bine.

MIHAI: N'am ce să mă gândesc.

GHEORGHIAN: *(sună. Intră Runcu)* Spălăţelu, a venit?

RUNCU: A venit, să trăiţi...

GHEORGHIAN: Trimite-l încoace. *(Spălăţelu a apărut în prag, Gheorghian schimbă o privire cu el. S'au înţeles. Spălăţelu iese)* Vom vedea noi... *(ironic)* domnule Velicu... *(intră împins de spate de Spălăţelu, Mircea. E bătut, cu hainele rupte, însângerat)*

MIRCEA: *(sbătându-se)* Ia mâna de pe mine!... Să nu pui laba!... Unde mă duceţi?

MIHAI: *(tresare. Apoi tare, îndârjit, brusc)* Ce vreţi cu mine? V'am spus că nu cunosc pe nimeni! *(O clipă privirile lui Mircea şi ale lui Mihai s'au întâlnit. Numai o clipă)*

GHEORGHIAN: *(lui Spălăţelu)* Lasă-l. *(Spălăţelu iese)*

MIRCEA: *(privindu-se)* Mi-aţi rupt hainele, câinilor... Am altele?... M'aţi luat dela lucru...

GHEORGHIAN: Vom vedea noi numaidecât de unde te-am luat. Cum te cheamă?

MIRCEA: Mircea Buznea.

GHEORGHIAN: Pe dumnealui, îl cunoşti?

MIRCEA : *(aruncă o scurtă privire. O pauză cât o bătaie de inimă)* Nu !

GHEORGHIAN : Nemaipomenit! Uite-te bine. Nu-l cunoşti?

MIRCEA : *(uitându-se de data asta mai mult)* Nu !

GHEORGHIAN : *(lui Mihai)* Nici dumneata nu-l cunoşti? Nu l'ai văzut niciodată... domnule Pop... domnule Bobeică ?

MIHAI : V'am spus că sunt Velicu Pop. Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN : *(fierbând. Către Mircea)* Gândeşte-te bine, băiatule, te joci cu viaţa ta.

MIRCEA : V'am spus că nu-l cunosc... Nu l-am văzut.

GHEORGHIAN : De mult. Ştiu... Asta se poate... Dar să nu-mi spui mie că...

MIRCEA : *(strigând aproape)* Nu-l cunosc !

GHEORGHIAN : Ai să-l cunoşti imediat. *(Sună. Intră Spălăţelu. Arătându-l pe Mircea)* Bagă-l în viteză...

MIRCEA : *(sbătându-se)* Luaţi mâna de pe mine ! Călăilor... V'am spus că nu-l cunosc... nu-l cunosc.

GHEORGHIAN : *(lui Mihai)* L-ai învăţat bine... L-ai crescut bine, n'am ce spune... *(Linişte. Gheorghian dă drumul aparatului de radio. Intoarce butonul. Muzică foarte puternică... Inadins suceşte butonul şi face mai încet. Se aude un ţipăt sfâşietor... Chipurile „impresionat" Gheorghian întoarce butonul din nou pe muzică asurzitoare)* Pentru ce toate astea? Pentru ce? Iţi cerem doar un singur lucru... un amănunt. *(Pauză)* Cine-i Preda?

MIHAI : *(cu fălcile încleştate, îi scapără ochii de ură)* Nu cunosc nici un Preda. Nu cunosc nici un Preda.

GHEORGHIAN : *(ca din întâmplare face din nou aparatul mai încet. Răzbate un urlet îngrozitor de durere)* Poate că-l cunoşti sub alt nume... Se poate să-l ştii...

MIHAI : *(cu aceeaşi îndârjire, cu acelaş foc în privire)* Nu ştiu nimic... Nu ştiu.

GHEORGHIAN : *(amplifică din nou emisia aparatului de radio)* Curioşi oameni sunteţi voi, comuniştii... Uite ce frumos e afară. Soare. Primăvară. Câţi ani ai ? Patruzeci şi cinci, ori patruzeci şi şase. Nu-i păcat de zilele dumitale ? Nu trăim de două ori. *(Pauză)* Ei, ţi-ai amintit ?

MIHAI : N'am ce să-mi amintesc...

GHEORGHIAN : *(insinuant)* Omule, ai copii. Păcat de ei. Şi eu am copii. Şi când mă gândesc că peste o jumătate de oră mă voiu duce acasă şi-am să-i văd aşezaţi cuminţi în jurul mesei, îmi creşte inima de bucurie. In definitiv... care este rostul nostru... în viaţa asta păcătoasă ? Cel puţin pentru el, dacă nu pentru dumneata... Vorbeşte.

MIHAI : N'am nimic de spus.

GHEORGHIAN : *(repetă jocul cu aparatul... dar nu se mai aude nimic, îl închide)* Noi ştim mai multe decât ştii dumneata.

MIHAI : Atunci dece mă mai întrebaţi ?

GHEORGHIAN : Asta mă priveşte pe mine. *(Pauză)* Nu-i decât un singur detaliu pe care ţi-l cerem : cine-i şi unde-i Preda ?

MIHAI : N'am auzit de numele ăsta în viaţa mea... *(Pauză)*

GHEORGHIAN : Dar pe Adrian îl cunoşti ?

MIHAI : *(aspru, repede)* Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN : *(simulând părerea de rău)* Cum să te conving să renunţi la comedia asta ? Uite ce scrie aici Adrian al dumitale. *(Ii întinde o foaie de hârtie)*

MIHAI : *(respingând-o)* Nu mă interesează. N'am auzit de numele ăsta.

GHEORGHIAN : Atunci să-ţi citesc eu. *(Punându-şi ochelarii)* „Raport"... „In ziua de 8 Aprilie 1938..." Exact ziua în care ai fost arestat dumneata... *(citind)* ...„aşa cum am adus la cunoştinţă în rapoartele mele anterioare..." Asta nu interesează... Aşa, aici... *(citind)* „In ziua de 8 Aprilie trebuia să aibă loc o întâlnire în casa conspirativă din strada Toamnei 17. La această întâlnire trebuia să participe în afara subsemnatului, Ştefan Dumitrescu, pe numele lui conspirativ Vasiliu, Mihai Buznea, nume conspirativ Bobeică şi Preda — alt nume nu cunosc. La întâlnire, primul, a venit Ştefan Dumitrescu. Când a intrat în cameră şi a fost arestat, Dumitrescu a profitat de un moment de neatenţie a poliţiştilor şi simulând o sinucidere s'a repezit cu trupul peste fereastră, svârlind jos ghiveciul din pervaz — semnul care trebuia să indice şi celorlalţi participanţi că pot intra în linişte în susnumita casă. Din această cauză, fereastra fiind spartă, semnul lipsă, şi fiind ora exactă a întâlnirii, ceilalţi doi, — adică Mihai Buznea şi Preda n'au mai intrat". Ei, ce spui ? Ştim mai multe decât ştii dumneata ?... Iată bunăoară, dumneata nu ştii că în cădere Dumitrescu şi-a fracturat un picior şi se află acum sub pază la spital... *(Pauză)* Cine-i Preda? Vezi, îţi dai seama că nu mai are nici un rost să ascunzi. Spune, cine-i Preda, şi ai cuvântul meu de onoare că rămâne între noi.

MIHAI : *(izbucneşte)* Terminaţi cu toate bazaconiile astea !... Nu cunosc nici o casă, nici un Dumitrescu, nici un Preda !

GHEORGHIAN : *(Sună. Intră Runcu)* Aduceţi-l pe Buznea... *(Runcu iese. Gheorghian se aşează la birou)* N'aveţi nici un pic de sensibilitate... *(îşi cojeşte tacticos o portocală)* Pe mine mă doare inima...

MIHAI : *(îl priveşte drept în ochi)* Vorbeşti de inimă? Călăule ! *(Intră desfigurat de bătaie, cu mânile legate la spate, dar demn şi sfidător, Mircea).*

GHEORGHIAN : Ei, ţi-au venit minţile la cap ? „Corecţia" asta sper că te-a trezit. Ori, nici acum nu-l cunoşti ?

MIRCEA : Nu... *(abia se ţine pe picioare)*

GHEORGHIAN : Nu-l cunoşti ?

MIRCEA : Nu.

GHEORGHIAN : *(zâmbind)* A, v'aţi pus în gând să mă exasperaţi... Nu vă merge. Eu am nervii tari, măi... Stau cu voi aşa încă trei săptămâni. Numai pe voi să vă ţină curelele. *(Lui Mircea care s'a rezemat de perete fiindcă se clatină)* Nu te lipi de zid, spurcăciune.

MIHAI : *(îndârjit)* Spurcăciune eşti tu... că te-ai vândut.

GHEORGHIAN : *(zâmbind)* Bine că ţi se desleagă însfârşit limba. Incep să aud repertoriul obişnuit. Păi, asta... am... *(Sună telefonul)* Imediat, domnule director general, imediat... *(iese furtunos prin uşa din fund)*

(O clipă, Mihai şi Mircea se privesc şi-şi spun totul prin priviri. Dar Mircea se clatină şi cade. Mihai ia de pe masă un pahar cu apă şi-i dă să bea o înghiţitură. Mircea îşi revine)

MIRCEA : *(şoptit)* Nu-i nimic, tăticule, trece...

MIHAI: *(îl mângâie)* Nu ne-ai făcut de ruşine, băiatul tatii, băiatul tatii, băiat... *(Intră şi mai furtunos şi mai spumegând de furie, Gheorghian)*

GHEORGHIAN: *(îl vede pe Mihai cu paharul cu apă în mână)* Se pare că însfârşit v'aţi recunoscut...

MIHAI: *(plin de ură şi de dispreţ)* Ucideţi oameni...

GHEORGHIAN: *(lui Mircea)* Cine ţi-a dat dispoziţii să vorbeşti în tipografie?

MIRCEA: Conştiinţa mea...

GHEORGHIAN: Dar conştiinţa dumitale poartă un nume: Preda.

MIRCEA: Conştiinţa mea, nu poartă decât un singur nume: de muncitor... de om cinstit...

GHEORGHIAN: Cine-i Preda?

MIRCEA: Nu ştiu.

GHEORGHIAN: Dar pe Adrian îl cunoşti?

MIRCEA: Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN: *(arătând spre Mihai)* Cum îl chiamă pe el?

MIRCEA: Nu ştiu. *(Gheorghian sună. Intră Runcu)*

GHEORGHIAN: Bagă-l în viteză... Bagă-l în viteză până când...

MIHAI: *(izbucneşte)* Canalie! Ce vrei de copilu' ăsta? Ce vrei de copilu' ăsta, ticălosule? De ce-l schingiuiţi?

GHEORGHIAN: A, vasăzică recunoşti că-i copilul...

MIHAI: *(întrerupe)* Nu-i copilul meu, da' de ce-l schingiuiţi? *(Mircea este târît afară)*

GHEORGHIAN: E pentru ultima oară că te întreb. Şi e ultima ocazie pe care ţi-o mai dau ca să-ţi uşurezi situaţia. Cine-i Preda?

MIHAI: Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN: Nici pe Adrian?

MIHAI: Nu.

GHEORGHIAN: Bine. *(Sună de trei ori)* Asta nu mai e încăpăţânare. E nebunie. *(Pe uşa din stânga intră Adrian. Rămâne o clipă în pervaz)* Poftim. Apropie-te. Il cunoşti pe dumnealui?

ADRIAN: Sigur că-l cunosc..

GHEORGHIAN: Suferă de o curioasă pierdere a memoriei. Susţine că nu te-a văzut niciodată.

ADRIAN: Cum nu m'a văzut?... *(apropiindu-se)* Mă, Mihai, ce naiba, suntem prieteni...

MIHAI: *(îl scuipă în faţă)* Câine!...

GHEORGHIAN: *(zâmbind)* Ciudat. Dacă nu-l cunoşti, pentru ce violenţa asta?

MIHAI: Tocmai fiindcă nu-l cunosc...

GHEORGHIAN: *(lui Adrian)* Adu-i aminte. Când v'aţi văzut ultima oară?

ADRIAN: In seara de 8 Aprilie. Mi-a cerut să-i mijlocesc o întrevedere cu Oproiu... secretarul organizaţiei dela I.M.R.

GHEORGHIAN: In ce scop?

ADRIAN: Pentru luarea ultimelor măsuri în vederea desfăşurării grevei.

GHEORGHIAN: *(lui Mihai)* Şi totuşi n'ai nici o ideie despre grevă.

MIHAI: Nu ştiu de nici o grevă.

ADRIAN: Era frământat în legătură cu scoaterea manifestului. *(Bâlbâind)* Eu aş... fi vrut să... cu Oproiu... dar... a fost arestat...

GHEORGHIAN: Şi totuşi manifestul a apărut. Şi greva a avut loc. Cine-i Preda? Să spui, că...

MIHAI: *(rece)* Nu cunosc nici un Preda.

GHEORGHIAN: Cum îl cheamă?

MIHAI: Nu ştiu.

GHEORGHIAN: Cine a scos manifestul? Era în sarcina dumitale. Unde s'a tipărit?

MIHAI: *(calm)* Nu ştiu de nici un manifest.

GHEORGHIAN: Greva trebuia să aibă loc Vineri. Cine a contramandat-o?

MIHAI: Eu nu ştiu nimic. V'am mai spus.

GHEORGHIAN: Intrunirile trebuiau să aibă loc astăzi la unu. Cine le-a schimbat?

MIHAI: Nu ştiu de nici o întrunire.

GHEORGHIAN: Partidul vostru a dat cuvântul pentru ieşirea în stradă. Cine a organizat demonstraţia? La ora asta oraşul e încă răscolit... Cine a condus?

MIHAI: Nu ştiu nimic.

GHEORGHIAN: *(scos din fire)* Nu ştii? Nu ştii? *(Sună pe toate soneriile. Intră zăpăcit Runcu, apoi alţi agenţi)* Luaţi-l... In viteză! In cea mai mare viteză! *(Agenţii se aruncă asupra lui Mihai care se smuceşte)*

MIHAI: *(către Gheorghian)* Bestie! *(către Adrian)* Câine! *(Runcu îl îmbrânceşte, agenţii îl târăsc afară)*

GHEORGHIAN: *(lui Adrian)* Pleacă de aici, nenorocitule...

ADRIAN: Domnule inspector...

GHEORGHIAN: Incapabil, imbecil..

ADRIAN: Am făcut tot ce am putut.

GHEORGHIAN: Şi ce ai reuşit?

ADRIAN: V'am comunicat... am...

GHEORGHIAN: La ora asta oraşul e întors pe dos. Ministerul de Interne urlă. „Ce face Siguranţa?" Siguranţa se bazează pe nişte dobitoci... Nici ziua fixată pentru grevă n'ai fost în stare s'o afli ca lumea! Şi m'ai indus şi pe mine în eroare...

ADRIAN: Eu mă bazam pe arestarea lui... fiindcă... el...

GHEORGHIAN: Ce „el"? Care „el"? Nu vezi că lucrurile au mers mai departe ca şi când nimic nu s'a întâmplat? Ai lucrat fără pic de cap şi m'ai antrenat şi pe mine. Crezi că lucrurile se vor opri aici?

ADRIAN: *(desorientat)* Să încercăm...

GHEORGHIAN: Ce să încercăm? Cine să încerce? Tu? Acum eşti tocmai bun de svârlit la canal... Te cunosc şi ei... nătărăule. *(Fierbând)* Ai venit aici la mine, în biroul ăsta. Te-ai târît la picioarele mele să te scap de ocnă... Ţi-am dat bani. N'ai fost în stare de nimic. Ieşi!

ADRIAN: Domnule inspector...

GHEORGHIAN: Marş afară!

ADRIAN: Domnule...

GHEORGHIAN: Marş!... *(Iese Adrian. Intră Runcu).*

RUNCU: Am adus-o, să trăiţi...

GHEORGHIAN : Adu-o înăuntru... *(trece la birou. Intră Maria Buznea)* Cum te cheamă ?

MARIA : Maria Buznea.

GHEORGHIAN : Sper că ştii unde te găseşti?

MARIA : Da.

GHEORGHIAN : Iţi pun în vedere că orice încercare de inducere a noastră în eroare, poate să te coste scump. *(Lui Runcu)* Adu-l pe bătrân. *(Runcu iese)* Şezi...

MARIA : Nu şed... *(Intră aproape târît, zdrobit de tortură, Mihai. O vede, încleştează fălcile şi trece cu privirea peste ea. Maria are o scurtă tresărire. Se stăpâneşte).*

GHEORGHIAN : Il cunoşti?

MARIA : Nu.

GHEORGHIAN : Nu-l cunoşti? Uită-te bine...

MARIA : *(se uită spre Mihai. Mihai n'o priveşte)* Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN : Spui că te cheamă Maria Buznea şi nu-l cunoşti ?

MARIA : Nu... Nu-l cunosc.

GHEORGHIAN : Dar de unu Preda, ai auzit?

MARIA : N'am auzit...

GHEORGHIAN : Nici de Adrian?

MARIA : Nu-mi aduc aminte.

GHEORGHIAN : Atunci să-ţi aduc eu pe altcineva ca să-ţi aduci aminte. *(Sună. Intră Runcu)* Adu-l pe Mircea Buznea... *(Runcu rămâne speriat, face semne pe care Gheorghian nu le înţelege)* Ce stai ca un dobitoc? Adu-l.

RUNCU : *(încurcat)* Să vedeţi... Dom'şef Spălăţelu... ştie...

GHEORGHIAN : *(răstit)* Să vină Spălăţelu. *(Sună telefonul. In telefon)* Da... l-am arestat azi dimineaţă... la tipografie... Cum asta?! *(Intră Spălăţelu)* Cum asta?! *(Se apropie Spălăţelu şi şopteşte ceva repede)*

SPALAŢELU : *(ceva mai tare)*... A dat Copoiu cu ranga...

MARIA: *(a înţeles. Cu un ţipăt sfâşetor)* Copilul meu! Copilul meu! Copilul meu!...

CORTINA

Tabloul VII

(Decorul reprezintă sala de şedinţe a Consiliului de Război. In stânga scenei, estrada completului de judecată. In stânga completului, boxa. In faţa boxei masa grefierului. De cealaltă parte masa comisarului regal. Cu faţa spre estradă băncile ocupate de public, două rânduri despărţite printr'un coridor. In faţa primei bănci masa avocaţilor. In stânga ei, masa presei. In fund, o uşă pe unde vor fi introduşi martorii. Pe masa comisarului regal şi a grefierului dosare şi hârtii. Pe masa completului, o cruce. La ridicarea cortinei completul este instalat. Acuzaţii sunt în boxă cu soldaţi

înarmaţi în spate. La mesele lor, comisarul regal, avocaţii, corespondenţii presei streine. In sală public. In banca a treia, îmbrăcată în negru, Maria. La uşa din fund, uşierul şi garda militară).

GREFIERUL : *(citind ultimele cuvinte ale ordonanţei definitive)*... pe baza pieselor dela dosar, conform articolelor 11, 15, 24, aliniat a, b şi c, combinat cu articolul 17 din Codul Justiţiei Militare, trimitem în judecata instanţelor militare pe următorii: Virgil Preda, Mihai Buznea, Ştefan Dumitrescu, Gheorghe Oproiu, Constantin Oană, Marin Victor, Vasile Ioniţă, Petre Ştefănescu şi Ion Mereuţă. Dat în Bucureşti, la 16 August 1938.

PRIMUL AVOCAT : *(se scoală)* Domnule preşedinte şi onorat consiliu, înainte de a se intra în fondul desbaterilor, avem de ridicat incidente.

PREŞEDINTELE : Aveţi cuvântul.

PRIMUL AVOCAT : O serie întreagă de martori propuşi de apărare n'au fost citaţi.

PREŞEDINTELE : Incidentul se uneşte cu fondul. *(Avocatul se aşează).*

AL DOILEA AVOCAT : Din cercetarea sumară — atât cât ne-a fost îngăduit azi dimineaţă — a dosarului, reese că lipsesc piese importante. Astfel, nu se găseşte actul de deces al lui Mircea Buznea.

COMISARUL REGAL : Vă înşelaţi, domnule avocat. Actul de deces se află aici...

AL DOILEA AVOCAT : Cauza morţii e specificată?

COMISARUL REGAL : *(uitându-se în act)* Evident. *(Citind)* Diagnosticul: dublă pneumonie. *(Rumoare în sală şi în boxă).*

AL DOILEA AVOCAT : Putem şti şi cine semnează actul de deces?

COMISARUL REGAL : Indescifrabil.

AL TREILEA AVOCAT : Domnule preşedinte, cerem amânarea procesului. Nici inculpaţii, nici apărarea n'au avut timpul material să studieze dosarul.

PREŞEDINTELE : Incidentul se respinge.

AL PATRULEA AVOCAT : In conformitate cu prevederile legii, desbaterile trebuie să fie publice...

COMISARUL REGAL : *(arătând spre sală)* Şi nu sunt ?

AL PATRULEA AVOCAT : Nu sunt. Se intră cu permis special, şi numărul permiselor a fost foarte limitat. Ca urmare, majoritatea celor care vor să asiste, se află pe sală şi în stradă.

PREŞEDINTELE : Incidentul se respinge.

AL PATRULEA AVOCAT : Deasemenea n'au fost admişi reprezentanţii presei.

COMISARUL REGAL : Inexact: Presa e aici. *(Spre banca presei)* Vă rog...

UN REDACTOR : Presa e aici : „Curentul".

UN ALT REDACTOR : *(sculându-se)* „Porunca Vremii".

COMISARUL REGAL : E şi presa străină.

PRIMUL CORESPONDENT : *(ridicându-se)* „D. N. B.".

AL DOILEA CORESPONDENT : „Associated-Press".

AL TREILEA CORESPONDENT : „Ştefani".